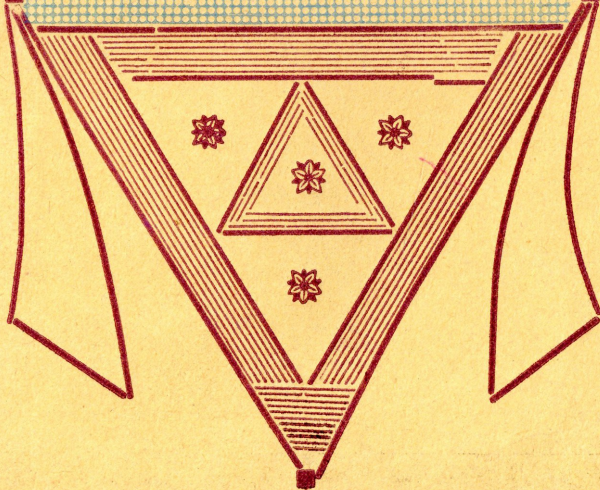

Selma Lagerlöfi
roman

Helga.

^{Gen.}
III-4/1922
2033

K-2317

Helga.

14690

A-12296

A. Rennit'i
✿ trüff ✿
Wijandis.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Erinevus

Sündmuse lohats on ruum, kus lohus oma istumist peab.

Taga saali otsas eesistuja laua taga istus kohtunik, piff, tüse wanamees, laia näoga, nagu oleks harjumata käsi teda inetuna wälja raiunud. Juba mitu tundi istub ta siin, üht asja teise järele arutades ja otsustades, ja nüüd paisatab ta näolt wäsimus ja terve päewa tüdimus wastu Raske on ütelda, mis selle wäsimuse ja rahulolematause sünnitaja on, kas suur soojus ja lämmatam õht, mis rahwaga täidetud kohtusaalis walitjewad, ehk arutuse all olevate asjade sarnadus, mis, nagu näha, ainult inimeste kohtu käimise himust, südameta olekust ja auahnusest oma algatuse on saanud.

Kohtunik ajus praegu tänase wiimase asja orutamise kallale. Asi hakkas juba eelminewal kohtu istumisel peale, ja nüüd loeti selle istumise protokol ette. Asi seisis selles, et waene teenija tüdruk süüdistas oma endist naesemeeft peremeeft ekfitamises ja nõudis ta käest teatud summat lapse kaswatamiseks. Edasi tegi protokol selgeks, et süüdistatam ägedaste kõik süüdistused omalt poolt tagasi tõrjus. Ta rääkis, et tüdruk tõesti tema juures mõne aja teenis, aga et armastuse asjus nende wahel lõnetki ei olnud,

mis pärast tal mingit õigust ei ole talt rahalist abi nõuda. Süüdistaja jäi aga kindlaste oma süüdistuse juurde, ja kui mõned tunnistajad olid üle kuulatud, tehti süüdistatawale ettepanek oma süütause üle wannet anda, kui ta mitte ei taha selle kohtuotsuse osaliseks saada, et ta nõutawa summa peab wälja maksma.

Mõlemad protsessi osalised seisawad kohtu laua ees. Süüdistaja neiu on alles üksna noor ja, nagu näha, harjumata imbruse pärast wäga ehmatanud. Häbi ja segaduse pärast nutab ta kõige aja ja pühib nuusti aetud taskurätikuga filmi. Selgas on tal mustad wähelantud, aga weel äätsa puhtad riided. Sellest, et riided temale ei passi, et nad selja ja õlade peal korratumalt kortsus on, on näha, et nad tema omad ei ole, waid kellegi sõbranna käest laenatud, et nägusamalt kohtu ette ilmuda.

Mis süüdistatawasse puutub, siis on kohe näha, et ta jõukas, ennast täis isik on. Nüüd järele on ta neljakümne aastane, meeldiwa wälimusega. Ta peab ennast wäga wabalt üles. Ta näost wõib lugeda, et see talle küll iseäralist rõõmu ei walmista, et ta siin kohtu ees peab seisma, aga selles ta enese kohta mingit muret ei näe.

Kui protokollil lugemine lõppenud, pöörab kohtunik süüdistatawa poole ja küsib, kas ta endist wiisi oma süütaust kinnitab ja walmis on jarnasel korral wanduma.

Siis filmapillugi mõtlemata wastab ta mõlemi küsimise peale jaatawalt. Ta pistab käe tasku ja tõmbab sealt kohaliku waimuliku tunnistuse wälja. Tunnistus on jelle üle antud, et ta äätsa selgeste wande tähtsusest ja pühadusest aru saab, ja seda täiesti taistamatalt anda wõib.

Süüdistaja nutab wahetpidamata edasi. Ta

ei saa kuidagi oma argtuft võtta ja wahib ainult oma ette maha.

Kui wastane kohtuniku küsimiste peale kindla häälega „jah“ wastab, käib ta lehaft wärin üle, ja ta astub paar sammu kohtuniku laua poole, nagu tahaks ta midagi ütelda. Sealjamas jääb ta seisma, pead weel sügavamale norgu lastes. Edepoolest kuulis ta wist walesti, sest ta ei wõi ega taha uskuda, et ta „jah“ ütles.

Kohtunik wõtab tunnistuse wastu ja annab kirjutajale märku. See läheb laua juurde, wõtab fealt piibli ja paneb süüdistatawa ette.

Keiu kuuleb, et keegi tema ja laua wahelt läbi läheb ja hakkab weel enam wärisema. Edepüks läheb tal lorda ennaft nii kaugele sundida, et ta pilgu üles tõstab, kus juures ta näeb, et kirjutaja piibelt toob.

Ta teeb uuesti katset rääkida, aga jällegi tagajärjeta. Pealegi rahustab ta ennaft sellega, et ta wastane ainult sõnades wahwa on, aga kui asi juba wandeni läheb, küll ta siis juba wandumast tagasi kohtub. Ja kohtunik takistab teda wiimasel pilgul isegi, sest see kohtunik on tark mees, ta tunneb wäga hästi oma rahwast, tunneb ta kumbeid ja seda, kui pühalt jelle maa elanikud abielu aluseid austawad ja kaitsewad. Edepoolest ei tunne nad suuremat pattu kui see, mida tema tegi. Kas wõib siis wõimalik olla, et ta ise wahatahtlikult selle patu enese peale wõttis, et ta iseene peale niisuguse koleda walejutu tõstis? Kohtunik jaab ju ometi aru, misuguse juure põlgduse ta selle tunnistusega enese peale on tõmbanud. Ja mitte ainult põlgduse, waid terwe häbade rea, üks kohtawam, kui teine, üks rassem, kui teine. Keegi ei taha teda nüüd oma juurde teenistusesse wõtta, keegi ei anna temale tööd. Waewalt sõnawad ta oma wanemad teda omas hurtsitus kannatada ja peaaegu igapäew

ähwardawad teda oma juurest minema kihutada. Ei, kohtunil pidi arusaama, et ta ialgi ei oleks naesemehelt toetust ja abi nõudma läinud, kui tal selleks mitte õigust ei oleks olnud. Ja kui ta seda teeb, siis ei lasje ta teda wale wandumiseni minna.

Ta näeb, et kohtunil tähelepanelikult kaks lorda waimulikku tunnistuse läbi loeb. See paneb teda weel rohkem uskuma, et ta tõde näeb ja tunneb.

Ja ta ei ekfi. Kohtunil wiirwitab otjuslega. Terajelt waatab ta mõlemi otja.

Kui ta filmad süüdistaja neiu peal peatafiwad, ilmub nendesse rahulolematuse ja pahameele läige, mis sunnib arwama, et ta tema wastu kaugeltki sõbralik ei ole. Seist, kui ta räägibki tõtt, ta on ifkagi halb, huffaläinud tüduruk, ja ta ei tunne omas südames ta wastu mingit kaastundmust.

Oli juhtumisi, kus ta ühes wõi teises protsessis enam tark ja õiglase nõuandja kui kohtunil oli, ja mitte ainult üks lord ei läinud tal lorda wastalisi poolefi rahustada ja lepitada. Aga praegu on ta nii wäsinud, et ta midagi muud mõelda ei taha, kui seda, kuidas asja ruumalt lõpule wiia.

Ta paneb tunnistuse kõrwale ja seletab paari sõnaga süüdistatawale, misfugused raske tagajärjed walewandel on. See kuulatab teda ifka endise rahuga, wastab talle wiisakalt, seal juures aga enesewäärtusetundmist awaldatawat tooni mitte unustades.

Süüdistaja kuulatab nende sõnu, ning iga minutiga kasvab temas hirm. Ta teeb järsku liigutuse ettepoole ja framplikult pigistab ta käsa. Ta tunneb, et aeg rääkimiseks on, aga asjata wõitleb ta oma äritusega. Nutt pigistab ta kurgu

finni ja, sõna tõsises mõttes, ei saa ta sõnagi juust wälja.

Nii siis, filmapilt tuleb wale = wanne kuul-dawale, wande all finnitab ta tõendusi, milles tähtegi tõtt pole . . . Noh, aga jarnajel juhtu-misel saadab ta oma hinge hufatufesse!

Seni uskus ta kindlaste, et teine kunagi ei julge niisugust koledat jumalateotawat tegu teha, aga nüüd jätab jee usk tema maha. Külmi kogu-taw hirm teeb filmapilguga ta pisarate woolule paisu ette.

Dma naise, oma laste pärast tahab ta muu-dugi enesest raske süüdistufe maha raputada. Aga kas ei ole kergem ükskõik misjuguji koduji halbtusi üleelada, kui oma hinge peale niiju-gust rasket süüdi wõtta. Dmeti kirjutakse wa-lewanduja nime tapja omaga kõrwuti; ja ai-nult jelle nime meeldetuletufe juures awanewad juba põrguwärawad.

Ja talle paistab, et nüüd juba, kui ta näo peale waadata, jelle peal päris selgeste Jumala needmise märkisi wõib näha.

Sel ajal, kui ta nii piinlikult endamisi aru-tab, näitab kohtunik kaebtufeall olejale, kuidas waja sõrmed hoida, ja paneb nad piibli peale. Siis teeb ta seaduferaamatu lahti ja otjib sealt wandesõnade korda.

Dma waenlase kätt piibli peal nähes, astub neiu jälle sammu ettepoole. Tal on jarnane nägu, nagu tahaks ta kobe jeda kätt raamatu pealt ära tõugata. Aga ta südamas õõgub weel wiimane lootufe jäde. Talle paistab ilklagi, et ta wiimasel filmapilgul asja ümbermõtleb ja wannet ei anna.

Kohtunik otjis soowitud lehekülje ules; selge walju häälega hakkab ta wandesõna lugema. Ta peatab ja ootab, et kaebtufealune neid ta jä-rele kordaks. Ja, tõepoolest, jee hakkab praegu

kuuldud sõnu kordama, aga läheb jegamini. Kohtunik on sunnitud hakatusest uuesti lugema hakama.

Nüüd ei ole enam lootust. Nüüd näeb ta, et teine valmis on walet wanduma ja seega enese peale Jumala wiha tõmbama.

Abastuses pigistab ta käsa, murrab sõrmi. Kõik see sünnib ju tema süü pärast, tuleb sellest, et ta tema peale kaebtuse jisse andis.

Ja, aga ta ei leidnud ju kava aega mingit tööd, ta oli nii nälginud, nii murest muljutud. Ta laps oli suremas. Kelle muu, kui lapse isa poole, pidi ta abiotõides pöörama?

Ja kunagi ei võinud ta warem uskuda, et ta ennem oma hinge peale niisuguse raske patu võtab, nagu walewandumine, kui et oma süüdi ülestunnistab.

Kohtunik luges uueste wande sõnad ette. Veel sekunt ja kohutaw kuritöö sünnib, kuritöö, mille sarnast teist ilmas ei ole.

Meeleärarheitmine annab neiuale otjustamise võinuu. Ta ei leia enesel õigust olemat teist nii kaugele minna lasta. Ja sel filmapilgul, kui kaebtusealune tahab esimest wandesõna ütelda, kargab ta kui kiskjalind ta juurde, tugewa tõuga lükkab ta käre ära ja piiblit kätte kahmates jurub ta selle kramplikult oma rinna vastu.

Kirjutaja kargab oma koha pealt üles ja ruttab ta juurde, et talt piibelt ära võtta ja talle meelde tuletada, et ta kohtupidamise korda ei rikuks.

Wimedast peast kardab ta seda, mida seadusets ja võimuks nimetakse; ta on kindel, et tal selle teo eest tuleb torni minna, aga sel filmapilgul ei ole talle ükski karistus kohutaw, waid weel tugewamini lihtsub ta püha raamatut enese vastu ja on valmis ennem surma minema, kui

järgi audma: tal on ainult üks mõte, üks püüde — teise walewandumist talistada.

Uga ka temagi katsus omat korda neiuult raamatut ära wõtta. Neiu waatab talle aga niisuguse pilguga otja, mis teda tagasi astuma sunnib, ja ütleb:

„Niisugune õigus on sul walewandumiseks?“

„Mees las eb pea norgu.“

Bealtkuulaja rahwas hakkab liikuma. Mitmed kargawad plüsti ja rüüwad ette poole. Kirjatoimetaja tõuseb üles, tindipott käes, sest ta kardab, et see ta protokolli peale wõib ümberlükatud saada.

Udjata kutsus kohtunil rahwahulka kordapidama. Alles ta wali hüüde: „Tasem, ehk muidu ma jaadan kõil jaalist wälja,“ sunnib äritatud rahwahulka waitseks jääma.

„Mis sinuga juhtus, armsam?“ pöörab kohtunil walidalt neiu poole. „Kuidas sa julgesid piiblisje puutada!“

Suba jättis wahwus neiu maha, ja waewalt kuuldawa häälega wastab see:

„Ta ei pea mitte wanduma. Ma ei wõi jeda lubada.“

„Rahusta ennaft ja anna piibel siia,“ käjib kohtunil.

Neiu ei liiguta ennaft ja kõwaste surub ta mõlemi käega piibelt oma rinna wastu.

„Kas tõesti sel teel tahad sa oma protsesji wõita?“ küjib kohtunil talt weel kurjemine.

„Ei, ei, ma ei taha wõita, ei taha! Mulle pole midagi waja!“ hüüab ta katkestatud häälel. Ma wõtan oma kaebtuse tagasi! Mingit wandumist ei ole tarwis!“

„Kas oled, kallike, nagu näha, peast hulluks läinud? Mis sa niiviisi karjud?“ peatab teda kohtunil karedalt.

Wägise tõmbab neiu hinge tagasi ja püüab

ennast rahustada. Ta tuneb ise, et karjub, aga selle kisa tagasihoidmiselks puudub tal jõud. Ei ole ime, et kohtunik teda hulluks pidas. Wiimaks läheb neiu! korda rahutust võita ja juba peaaegu rahuliku häälega kordab ta:

„Ma võtan kaebtuse tagasi! Ta on mu lapse isa, aga ma armastan teda weel ja ei taha tema hukatuse põhjuselks olla!“

Wõimjalt, otjustawalt seisab neiu kohtulaua ees ja waatab kohtunikule otse silma. See toetas enese uõlema kae najale ja ei pööra oma imestawat pilku mujale. Kuna ta näojooned kordkorralt lahendamaks muutuwad, kuna ta näolt waliduse ja põlgtuse warjud kaowad, millede asemele õrnus ajub. Waat, misjugune see nõrk, arg tüdruk on! Armastus ja jumalakartus tegiwad ta kangelaselks!

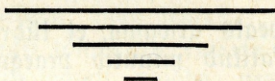
Korraga tunneb kohtunik, et ta filmad pijsaraid täis walguwad. Ugedaste raputab ta pead ja waatab kohtudes enese iimber, kas wast keegi ta filmapilklist nõrkust juhtus nägema. Ja ta näeb, et kirjatoimetaja, kirjutajad ja kõik juuresolejad on oma kohtadelt ülestõusnud ja kaelasi õieli ajades, imelikku tüdrukut uudishimuga silmitsjewad. Kõikide näod awaldawad, et nad tõesti midagi harwa juhtuwat, midagi ilusat nägiwad, midagi jarnast, mis neid jiidame põhjani liigutas, ning nende jiidamed kaastundlikumalt liikuma pani.

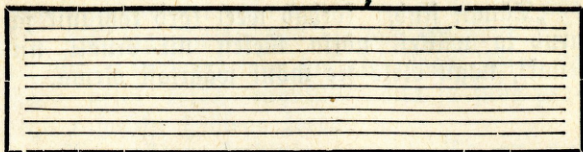
Weel wahib kohtunik waitides mõne filmapilgu neiu otja, siis tõuseb ta omalt kohalt üles, laskab müriinal oma raske tooli tahapoole ja astub neiu juurde.

„Tänan sind,“ räägib ta lahkesti ja ulatab talle oma kae.

Neiu pani juba piibli laua peale ja hakkas uuesti nutma, endist wiisi krussi aetud taskurätikuga pijsaraid kuwatades.

„Täna siin,“ kordab veel kord kohtunik ja
surub ta väikest nõrka käike nii õrnalt, nii
hellalt, nagu oleks see mõni väärtasi olema.

Teine peatükk.

Keegi ei peaks arvama, et tüdruk, kes tõe poolest traagikalikud minutid praegu kohtulaua ees üle elas, ise oma teo suurust ja tähtsust tundis. Koguni sellewastu, ta mõtles kindlaste, et ta eumast kõikide juuresolejate filmis jälle naeruvääriliseks tegi. Ta ei saanud aru, misjulgust au ta teeninud oli, kui kohtunik ta juurde tuli ja ta kätt pigistask. Ta pidas jeda ainult märguandmiseks, et ta kõik läbirääkimised tema kohtuasjus lõpetatud on, ja ta minna võib.

Neiu ei näinud, kuidas teda ümberpiiraw rahwahulk warjamata uudishimuga, mis ilka suuremaks ja sõbralikumaks muutus silmitses. Paljud tungisidettepoole, et tema kätt pigistada. Tema ise mõtles ainult üht asja, mõtles, kuidas rutemine kohtu jaalist wälja pääseda. Waewaga rühkis ta ukseni, kuid siin pidi ta seisma jääma. Kohtuistumine oli lõpetatud kõik ruttasid wälja. Ta hoidis ennast wastu seina, et rahwast mööda minna lasta. Ta ei arwanud ennast mitte wäart olema teiste ees wäljaminna.

Kui ta wiimaks kõigewiimaseks jaalist lahkus ja trepist alla minema hakkas, nägi trepi ees Hundmund Erlandsoni wantri seisma. Hundmund istus wantris, ohjad käes. Nagu uäha, ootas ta kedagit. Ja kui ta nägi neiu rahwa hulga järerele trepist alla tulewat, hüüdis ta teda lahkest:

„Dule fiia, Helga! Sa wõid minuga liqi sõita: meil ju üks tee minna.“

Eh! ta küll oma nime päris selgeste kuulis, aga ta ei mõtlenud, et ta temaga kõneleb. See oleks ju päris uskumata, et Gudmund Erlandson teda oma hobuse peale kutsuks. Ta oli kõige ilusam noormees termes kihelkonnas, pealegi heast ja jõulast perekonnast, kes üleüldiselt austamist ära oli teeninud.

Kas wõis ta siis uskuda, et ta teda tõesti hüüdis! Kas wõis temal midagi ühist olla niisuguse tüdrukuga, nagu tema?

Nätil notti tõmbatud, tuli ta trepist alla ja ruttu läks ta temast mööda, ilma et ta filmi oleks ta poole ülestõstnud, eh! talle midagi wastanud.

„Kas ja ei kuule Helga, et ma sind hüüan! Sa wõid minuga liqi sõita.“ kordas Gudmund, kus juures ta hääles lahkus ennast awaldas. Aga ta sel korralgi ei uskunud neiu oma kõrwu. Ta arwas, et noormees teda ainult pilkab, ja wärijedes ootas jeda filmapilku, mil rahwakogu, kes trepi ette seisma jäi, teda naeru ja wilistamisega kaaja aitab. Kartliku, aga seal juures ka wihase pilgu wiskas ta nooremehe peale ja peaaegu jookstes ruttas ta platsilt minema, et vähemalt rahwahulga naeru ja pilkamist mitte kuulda.

Gudmund oli alles poisimees ja elas oma wanemate juures. Ta isa oli wäikekohaomanik. Oma koha juurusega ei wõinud ta uhkustada, teda ei wõinud ka rikkaks nimetada, aga ta elas, ilma et tal millegist puudu oleks olnud, ja musta päewa jaoks wõis ta weel midagi tagawaraks panna.

Kui Gudmund hommiku kodust väljasõitis, istus ta ükjinda omas toredas wantris ja mõtles kõige tee niisugustest lõbusatest asjadest, et

tee talle kuigi piff ei paistnud olema. Umbes poole tee peal sõitis ta sühele tüdrukule järele, kes õige väsinud paistis olema ja waewalt julgu edasi tõsta jõudis. Oli sügisene aeg, teed sopsad, ja Hudmund nägi, kuidas ta jalad iga sammuga sügawasse sopa sisse wajuwad. Ta pidas hobuse finni ja küsis, kuhu ta läheb. Kui ta kuulis, et tüdruk tingi(kohtu)istumisele tõttab, kutsus ta peale, et teda edozi wiia. Tüdruk tänas ja hüppas nobedaste wantrisse tagumise istekoha peale, kuhu heinakott peale oli seotud. Tüdruku nägu oli kartlik, rahutu. Oli selgeste näha, et ta mingil tingimisel Hudmundi kõrwa punase teki peale ei oleks istunud. Teisel ei olnud ka mõtetki jeda auplatši talle pakkuda. Hudmund ei tundnud teda ja riiete järele pidas ta teda mõneks waele kohaomaniku tütreks.

Kui nad mäest üles hakkawad sõitma ja hobune sammudes läks, pööras Hudmund tüdruku poole ja hakkas rääkima. Ta küsis tüdruku käest, kes ta on ja kus ta elab. Kui ta kuulis, et teda Helgats kutsutakse, ja ta wanemad wäikses metsatalus, mida Turbasoo talu nime all tunatakse, elawad, ilmus ta näole imestus ja rahutus.

„Kas elasid alati kodus, wõi olid teenimas?“ päris ta weel järele. Küsitaw wastas, et ta wiimase aasta kodus wanemate juures elanud, kuna waremalt ühes talus tüdrukuks olnud.

„Kelle juures nimelt?“ küsis Hudmund jälle, ja ta hääl kõlas weidi karedalt.

Ta ei wastanud kohe.

Schterinhofis, Pear Martenjoni juures,“ ütles ta wiimaks waewalt kuuldawalt. Teine jai ta sõnadest selgeste aru.

„Ah jo, sa oled siis see...“ hakkas ta, aga ei lõpetanud mitte.

Enam ei küsinud ta midagi.

Ilmaski ei olnud Gudmund niiviisi oma hobust ajanud, kui täna, ilmaski ei ole talle nii palju piitsa hoopisi jaganud, ilmaski ei ole niiviisi sõimanud, ega halba teed siunanud. Ühesõnaga: ta hea tuju oli halvaks muutunud. Tüdruk wakis oma kitsa isteloha peal, aga korraga tunneb Gudmund, et keski teda käiksest tõmbab.

"Mis waja?" küsis ta, ilma et oleks nagu teise poole pööranud. Tüdruk palus, et ta hobuse kinni peaks ja teda maha minna lubaks.

"Mis jaoks seda?" küsis Gudmund imestades. "Kas ei ole hea istuda wõi?"

"Ei, ei, tänan, istuda on wäga hea, aga parema meelega lähen ma jala edasi."

Gudmund wõitles mõne silmapilgu iseenejega. Tal oli pahameel, et just niisugusel päewal, nagu täna, Helga jarnasele tüdrukule oma wantris platši oli pakkunud. Aga ta arwas, kui juba kord wiga on tehtud, ja pealegi ise oma süü läbi, siis ei ole tal õigust teda teeäärde jätta.

"Peata ometi, Gudmund," kordas tüdruk, ja ta hääl kõlas nii otustawalt, et ta tahtmatalt ohjasi tõmbas.

"Ta tahab tõepoolest maha minna," mõtles ta, "mis õigus mul teda siis teelda on."

Aga ta hüppaski juba maha, eunem weel, kui hobune päris seisma jai jääda.

"Ma arwafin, et ja tead, kes ma olen, kui ja mind wantrile kutsusid," rääkis ta kurblikult, "muidu ei oleks ma mingil tingimisel kutsjet täitnud."

Gudmund ei wastanud selle peale midagi, ütles rutuste: "Zumalaga" ja andis hobusele pihta.

Tal oli tõsine põhjus arwata, et Gudmund teda tunneb. Lapse põlwes puutusiwad nad ju sagedaste kofku; isegi mängisiwad ühes. Sest ajasi

on küll tüft aega mööbas, ta on täiskaswanud ja palju muutunud.

Esite oli noorelmehel väga hea meel, et ta nii ruttu, oma reisufeltfilifeft lahti sai, aga pika peale hakkas ta hinges pahameel ja iseenejega rahulolematus tõusma ja kasvama.

Muidugi ei wõinud ta teifiti teha, aga ta ei olnud enesega sugugi rahul, et ta nii jämedalt selle waeße neiuga ümber käinud.

Warsti pärast jeda, kui Gudmund Helgast lahkus, pööras ta suuretee pealt küllatee peale ja mõne minuti pärast oli ta juure talu wärawa taga. Kui ta õue sõitis ja teliskiwimaja ukse ees hobuje kinni pidas, tehti üks lahti ja trepile ilmus üks peremehe tütardest. Ruttu kergitas Gudmund mütsi ja teretas teda auustawa fumardusega, kuna puna ta pruunika näo üle hooas.

"Kas ei wõiks teie mulle ütelda, kas herra amtman*) kodus on?" küsis ta.

"Ei ole. Jä sõitis tingi peale," wastas neiu.

"Wäga kahju," ütles Gudmund. "Sõitjin just jellepärast, et amtman soowib ehk minuga ligi sõita. Ma lähen ka sinna."

"Jä sõitis juba ammu ära, ta on alati punkti-pealne, ifegi liig punktipealne," wastas tütar naeratades.

"Wäga kahju," kordas Gudmund weel korra.

"Ta oleks heameelega niisuguse tubli hobusega ja meeldiwa wanfriga sõitnud," tähendas neiu lahelt. Gudmund naeratas, tema sõnadest meelitatult.

"Noh, nägemiseni!"

"Kas siis, Gudmund, meie poole sõise ei astu, vähemalt mõneks filmapilgukski?"

*) Administratiwiline amet, umbes meie kreisillem noorema abilise ameti sarnane,

"Täna, Hildur, aga ma pean tingi peale ruttama. Muudu jään juba liig hiljaks."

Ja weel lord sügawalt neiu ees kumardades pööras Gudmund hobuse ümber. Ta oli enesega väga rahul, naeratas oma mõtete üle ja unustas sootu oma kokkupuutumise Helgaga ära. Tal läks tõesti hästi! Oli just waja, et tema wantri mürina peale nimelt Hildur wälja ilmus, kellel niiviisi wõimalus oli tema uut wantrit punase tefiga ja läikima puhastatud riistadega hobust imestada. Jah, ja otsustaski wäärtuse kohaselt.

See oli esimene lord, kus Gudmund tingi peal oli. Kõik paistis talle siin väga huvitaw ja õpetlik olema, nii et ta tagasi minemise ees ruttanud, waid terweks päewaks sinna jäi. Ta istus alles saalis, kui järg wiimaks Helga asja juurde jõudis. Ta nägi, kuidas ta piibli kaebtusealuse käest ära kiskus ja kohtuniku maanitusete ega kirjutaja jõule järele ei andnud.

Kui aga asi süüdistajanna palwe peale lõpetatud sai, ja kohtunik ta kätt pigistas, kargas ta kähku oma koha pealt ja astus saalist wälja. Ruttu rakendas ta wäljapuhanud hobuse wantri ette ja sõitis kohtuniku treppi. Ta leidis, et Helga üliwäga mõistlikult ja enese ohwerdawal talitas, ja selle teo eest tahtis ta teda nüüd austada. Neiu oli aga nii ehmatanud, et tema soovist aru ei saanud, ja ruttu libises ta auft eemale, auft, millega noormees teda ta juba tahtis.

Kui noormees koju jõudis, läks ta kõige enne, nagu harilikult, ema juurde, et talle kõik ära jutustada, mis talle juhtunud ja mis ta päewa jooksul näinud. Gudmundi ema oli tark ja õiglaselt mõtleja naesterahwas ja ta oskas ennast pojaga niisuguses wahetorras hoida, et ta nüüd, kus poeg täiskaswanud mees oli, ta niisama õrna usaldusega ema wastu oli, nagu lapsepõlwesti.

Juba mitu aastat oli ta haige, ei võinud käia, vaid terved päevad istus ta tugitoolis. Talle oli juureks rõõmuks, kui poeg mõne reisi pealt tules talle uudiseid jutustas.

Kui Hudmund talle Turbasoo Helgast jutustas, läks ta nagu forraga tõsiselt. Kõua istus ta mõttes ja poeg ei julgenud vaikust rikkuda.

„Näha, jelles tüdrukus on veel palju head,“ ütles ta viimaks. „Salgi ei jõnni sarnast äratõugata, kes, kui ta on ekhinud, oma tegu kahjatseb ja jeda heaks teha püüab. Ma arvan, et ta tänu selle vastu, kes talle nüüd aitaja käe väljafirutab, piirita on.“

Ja Hudmund sai kohe aru, millest ema mõtleb ja mis peale ta tähendab. Emal oli nüüd juba raske ilma kõrvalise abita läbisaada, ja ei olnud juugi kerge inimest leida, kes enese peale tema talitaja — aitaja kohused oleks võtnud ja ühel ajal ka tüdruku kohused täitnud. Tõga tüdruk on valmis ennem raskemat tööd tegema, aga selle juures vahel priitundi jaada, kui päevad ja ööd läbi haiget talitada. Ja talle tuli mõte Turbasoo Helgat oma juurde teenistusse võtta; Hudmund leidis selle nõu täitsa jündsa olevat.

Ta oli kindel, et Helga tänutundest aetud haige vastu hoolikas on.

„Ei tea ainult, kuidas lapslega teha,“ tähendas ema minutilise järelmõtlemise järele.

„Laps jääb muidugi tema wanemate juurde,“ otjustas Hudmund.

„Kas tahab ta aga temast lahkuda?“

„Ma arvan, ta on ammu juba enese sellest ära harjutanud, et midagi tahta ehk mitte tahta. Ta näib, sõna tõsises mõttes, nälginud olevat. Arvatawaste ei ela nad seal, ülewal Turbasoos, juugi mitte lahedaste.“

Emal jäi mõtetesse ja alles pika vaikuse järele küsis ta poja käest: „Koh, kas ja võiks

homme hommiku kedagit selle Helga järele jaata? Ma tahan heameelega teda enne näha, kui oma juurde teenistusesse võtta."

"Kui ilus see on, ema, et ja selle tüdrukuga jaatusel osa võtad!" hüüdis Gudmund. Tseeneses mõtles ta, et kui ta emal talitaja on, kes haige eest muretseb, siis ta tulevasel abikaasjal kerge elu on.

"Ea jaad tüdrukuga täitsa rahul olema", lüüas ta juurde.

"Aga peaaegu," tähendas ema, "sellega teeme meie head".

Kui widewik kätte tuli ja haige woodisje heitis, läks Gudmund hobuseid puhastama ja jootma. Oli selge sügisene õhtu; õhk oli soe ja iseäralikult läbipaistev. Kuupaiste tähtis õuet.

Järsku tuli talle mõttesse, kuhu Turbajoole minna ja ise ema soovimise ära täita.

Ja nüüd seisabki Gudmund Turbajoo metsa talu õue peal ja kuulatab terawalt ööwailuses. Tal ei pruukinud kaua oodata. Ta ei kuulnud küll kellegi jammusi, aga selle ajemel kostiswad teistjugu hääled ta kõrwa. Ta kuulatas terawalt ja tundis nutu hääle, ohkamise ära, mis aegajalt waljaks nutuks muutus. Gudmundile paistis, et hääle ühest pisukestest küünist tuleb, ja ta astus sinna poole. Kui ta küüniteste ette jõudis, lõppis nutuhääle, aga ta kuulis, et keski pimedas ennast liigutab, jahistab. Tal oli selge, kes see on.

"Kas sina seal nutad, Helga?" küsis ta ja tõmbas ukse kinni, et tüdruk enne ära ei jookseks, kui ta temaga rääkinud on.

Wailus oli wastusiks.

Gudmund arwas õieti, et Helga ennast küüni ära peitis, et wabalt ennast omas mures wälja nutta. Sammusi kuuldes wailis ta, lootes, et tuleja arwab, et ta eksinud on ja tagasi pöörab.

Küün oli nii pime, et kindel võib olla, et teda ei nähta.

Helga ei võinud jugugi arvata, et ta täna midagi sarnast on teinud, mis teda inimeste arvates kõrgemale oleks tõstnud. Igatsus jurnia järele võttis jeda iga filmapilguga ifka enam ja enam oma mõju alla. Mida selgemaks talle sai, et see tal nüüd ainuke pääsetee on, jeda waljemaks, jeda trööstimataks muutus ta nutt. Sellepärast ei olnud tal kerge korraga nuttu tagasi hoida. Ei läinud minutitki mööda, kui ta uuesti nutma hakkas.

Midagi halvemat, kui naesterahwa filmapijarad, Gudmund ei tunnud. Ta tahtis kõik olla lasta ja ära minna, aga et ta kord juba selle raske teekonna oli ettevõtnud ja siia onnifeje juurde tulnud, siis oleks rumalus² olnud, ilma asja ajamata ära minna.

"Mis jul ometi on, Helga?" küüsis ta wiimaks karedal häälel. "Miks ja kogu ei lähe?"

"Ma ei tohi!" nuufjus tüdruk.

"Mida ja siis kardad? Kohtus võitlefid ja nii julgelt ja mahwalt kirjutajaga ja panid nii kindlaste kohtunikule vastu, et ma ei oleks võinud kunagi uskuda, et ja oma lihaste wane- mate ees hirmu tunned".

"Oh, neid kardan ma palju enam, kui kõik teiji."

"Miks siis nemad täna just ju peale iseära- likud wihased võiwad olla?"

"Ma ei jaanud ju raha."

"Waat mul lollust! Sa oled ise niifugune terve ja tugew tüdruk, et oma tööga ennaft ja oma last julgesti toita juudad."

"Ja, aga keski ei tarwita ju mu tööjõudu."

Meiu kattis näo kätega kinni ja hakkas jäl- legi nutma.

"Ara nuta!" hüüdis ta kannatamatalt, eneses
tungi tundes teda oma jalge alla jõtkuda.

"On palju inimesi, kes jadakorda halvema-
tes tingimistes elavad, kui sina."

"Seda ma juba ei usu".

"Miks mitte! Sa oled noor ja terve. Kui
ja mu ema näeks, kes juba mitu aastat põeb.
Ilma juure valu tundmata ei saa ta ainust
liigutustki teha. Aga kunagi ei kaeba ta oma
saatusse üle."

"Aga ta ei ole nii üksik, nii mahajäetud,
nagu mina."

"Ei ole ja juugi mahajäetud. Ma jutusta-
sin sinust oma emale, ja ta saatis mind sinu
juurde."

Neiu nutt vaikis korraga. Ta tõstis omad
pisaraid täis olevad silmad üles ja kaheldes
vaatas ta rääkija otja.

Ja uuesti valitses nende ümber sarnane wai-
kus, nagu oleks mets hinge kinni pidanud, et
midagi imelikku kuulatada.

"Ta käskis sulle ütelda, et sa homme hom-
miku tema juurde tuleks. Ta tahab sind enne
näha, kui sulle ettepanekut teha, meile tüdrukus
tulla."

"Kas ta tõesti käskis sind seda mulle ütelda?"

"Jah, aga enne tahab ta sind näha."

"Aga kas ta teab, et..."

"Ta teab sinust niisama palju, kui teisedki."

Walju imestuse ja rõõmu hüüdega kargas
neiu palgi pealt üles. Ja Gudmund tundis, et
ta käed ta kaela ümber hakkasivad. Esimese pil-
guga lehmetas ta ootamatusest ära ja tahtis
teda eemale tõugata, aga siis jahmatas ta, aru-
saades, et ta rõõmuga enese unustas ja oma
tegu ei märganud. Täitsa ootamata oli talle ju
pääsemine.

"Kui te mind oma juurde võtate, siis ei olegi mul vajadust furra!" hüüdis ta pead Hudmundi rinnale laskes. Ta hakkas uuesti nutma, nüüd aga koguni teisel põhjusel.

"Nüüd võin ma sulle ütelda, et ja just sel silmapilgul siia tulid, kui ma soosje ennast uputama tahtsin minna. Täna jind: ja päästsid minu elu."

Senini seisis Hudmund liikumatalt, aga nüüd tundis ta, kuidas midagi õrna ja sooja ta rinnus tõusis ja liigutas. Ta wabastas teise käe ja õrnalt paitas ta neiu pead. See liigutus tõi neiu meele pähe. Ta astus noorest mehest eemale.

"Täna jind", kordas ta weel kord. Ja noormees nägi, kuidas hele puna ta nägu kattis. Arusaamata, miks, punastas ta iegi.

"Nii siis, homme hommiku tuled meile," ütles ta ja ulatas neiuale jumalagajämiseks kätt.

"Jalgi ei unusta ma, et ja just täna õhtu tulid," rääkis Helga tunderikkalt. Tänutundmus võitis ta segaduse.

"Muidugi, muidugi tegin ma hästi, et ma ema käsku homiseks ei jätnud", vastas teine pealt näha rahulikult ja natuke hooletumalt, kuna ta südame põhjas suurt rõõmu ja enesega rahulolemist tundis.

"Ja nüüd mine tuppa", lijas ta juurde.

"Ma usun, et mul nüüd selleks julgust on."

Hudmund pigistas weel kord neiu kätt, kes selle järele julgelt hurtsiku poole astus.

Rõõmuga võtjivad wanakejed Helga vastu. Ema pani kobe lapse kiiku ja tõttas kapi juurde, kust ta piima ja leiva lauale tõi.

"Jstu kobe ja kiinnita kõige pealt keha," rääkis ta. Siis astus weel ahju juurde ja wiskas

jämeda alu küdewaste ahju. „Meelega hoid-
sin ma senini tuld ahjus, et sa ennaft soojen-
dada ja märgi riideid kuivatada wõiksid. Noh,
jöö ometi! Ma arwan, et sulle seda kõige pealt
jöö ometi!

Sisjeastudes jäi Helga ukse juurde ja seis-
is seal liikumata.

„Miks wõtad mind, ema, nii lahkest vastu?“
küsis ta taja. „Ma ei saa ju Pjer Martensoni
käest mingit toetust. Ma ütlesin oma nõudmi-
sest lahti!“

„Ma tean seda. Zuba saime meie kellegiga
kokku, kes kohtus oli olnud, ja see jutustas meile
kõik ära, mis seal juhtunud,“ wastas ema. „Me
teame kõik.“

Helga seis-
is ikka kaheldes ukse juures.

Sja tõusis oma koha pealt üles. Saabast,
millele ta paika peale õmbles, käest ära pannes
ja prillide otja peale üleslükates, astus ta tütre
juurde ja pani mõlemad käed ta õla peale.

„Mu laps,“ hakkas ta rääkima, „mina ja
su ema olime alati aujad inimesed. Ja meil oli
wäga raske, kui sa meid häbistasid. Paistis nii,
nagu ei oleks me sind õpetanud head halvast
lahutama. Aga kui me kuulsime, kuidas sa en-
naft täna kohtus ülewal pidasid, siis tundisime
me sinus jälle oma tüdarta. Ja ma usun, et kõik
ei ole weel otjas, et su elu paremusele pöörab
ja sa meile weel rohkeste rõõmu walmistad. Ja
me otsustasime ühes emaga mitte enne puhkama
heita, kui sa tagasi tuled, et kõik seda sulle weel
täna ära ütelda.“

Kolmas peatükk.

Turbajoo Helga asus Nerlundile, ja uuesti läks tema elus kõik jälle hästi. Ta oli tööarmastaja ja väimata. Tänulikult võttis ta igat lahkust ja iseäralikku tähelepanemist, mis talle avaldati, vastu. Ta püüdis kõiki teenida, igaühele lajulik olla, ja warsti armastajiwad teda kõik talus, niihästi pererahwas kui teenrid.

Ühimestel päewadel hoidis Hudmund temaga kokkupuutumast. Ta kartis, et neiu wäst sellest, et ta talle appi tuli, midagi wälja loeb. See oli aga asjata kartus. Helga pidas teda oma jaoks liiga kõrgeks, selleks liiga kättejaamataks et tema peale oma pilku heita. Warsti sai Hudmund aru, et kõik tema püüded teda eneseist teatud kauguses hoida, üleliigjed on, sest teda häbenes ta rohkem, kui kedagit teist.

Selsamal sügisel, kui Helga Nerlundile ajus, jai Hudmundist Elwakri amtmanni perekonnale sagedane külaline. Terwes kihelkonnas hakati rääkima, et tal mitte raske ei ole, rikka mehe wäimeheks saada. Kinnitust leidsiwad need jutud alles jõulus, kui amtman oma naese ja tütreaga Nerlundile ilmus. Oli selge, et külaskäik sel otsustarbel oli ettewõetud, et näha, misjugausesse seisukorda Hildur jattub, kui ta nõus on Hudmundile minema.

Esimest korda nägi Helga seda neiut, seda ta noor peremees oma majasje tahtis tuua. Hildur ei olnud veel kahelümne aastanegi, aga ta oli pika, täie kaswuga, ilujate, selgete silmadega ja, mis ta juures iseäralik oli, oli see, et iga üks, kes teda nägi, wõis uskuda, et taft tubli perenaene ja perekonnaema saab.

Ta ei olnud jugugi tagasihoidlik, rääkis palju, otjustas kindlaste kõikide asjade üle, mis tema wanadusele omased ei olnud, ja paistis, et ta alati rohkem ja parem teab, kui see, kellega ta räägib. Kaks aastat oli ta linnas koolis käinud, ja sealt tõi ta ehtimise armastuse ja meeldiwalt riidesse panemise oskamise kaasa. Siiski ei paistnud ta kergemeelne ega edew olema. Oma rikkuse ja iluga wõleks ta julgeste wõinud sellega rehkendada, et ta soowitule kodanikule mehele saab, aga alati rääkis ta, et ta prouaks ei taha saada ja, käed süles, seista. Ta arwas paremaks talupoja naieseks saada ja ise majapidada, nagu liht talunaene.

Helgale paistis Hildur peaaegu taewane olewus olema. Jalgi ei olnud ta kedagit teist nii ilusat ja ehitatut näinud. Ja ta pidas enesele suureks õnneks, niisuguse, kõigiti täieliku perenaese ees teenida.

Amtmani külastäik Nerlundile läks täitsa õnnelikult mööda, aga iga lord, kui Helga pärast seda, seda päewa meelde tuletas, tõusis tema rinnus seletamata rahutu tundmus.

Kui küllalised sissesõitjwad, kutsuti teda kohwi ümberkandma. Waewalt oli ta kohwi kannuga tupp astunud, kui Amtmani teinepool ennaft perenaese poole pööras ja ta käest küüsis, kas seejama see Turbafoo tüdruk ongi?

Seal juures ei wõtnud ta waewaks häält wähendada, nii et Helja seda küsimist wäga selgeste kuulis. Kui perenaene talle jaatawalt pead

nohutas, ütles wõõras midagi, mis tüdruk küll selgeste ei kuulnud, aga mis jeda pidi tähendoma, et ta imestab, kuidas nad niijuugust iifut omas majas wõiwad pidada. See kurwastas wäga Helgat, ehk ta küll ennast jellega piüdis trööstida, et neid sõnu mitte Hildur ei ütlenud, waid tema ema.

Raks nädalat pärast jeda jai Helga kuulda, et ta aprillis peab Nerlundist lahkuma, sest Hildur Erikson ei taha temaga ühe katuse all elada.

Pererahwas ei leidnud kawa aega nõu, kuidas jellest Helgale teatada. Hudmündi ema hakkas wiimaks jellest peale, et ta talle rääkis, et, kui noor perenaene majasje tuleb, jee wõtab kõik majatalituse, niisama ka tema eest hoolitsenise oma peale, mispärast neil nii palju teenijaid pidada ei pruugi. Teist korda rääkis ta, et ta on jaadawal olewast heast kohast kuulnud, kus Helgal kergem ja parem oleks, kui nende juures.

Sel korral jai Helga aru, mis peale need jutud sihitud on, ja teatas, et ta nende majast lahkuu. Mingist muust kohast ei tahtnud ta kuulda. Ta arwas paremaks koju tagasi pöördä.

Ta jai selgeste aru, et pererahwas teda oma tahtmise järele minema ei jaada. Tema äramineku päewaks oli niipalju mitmejuugusi söökiji walmistatud, et söögilaud täitsa pidulauaks muutus, aga perenaene andis talle nii rohkeste riidid ja jalawarju, et ta, kes ta pisukeje kompsuga teenistusesje tuli, nüüd waewalt oma waranduse juutis juurde kasti ära mahutada.

"Jalgi ei saa ma enam nii head tüdrufut, kui jina mul olid," ütles haige perenaene jumalaga jättes. "Ja ma palun jind ära mind liig jüüdistä, et ju lahti lasen. Seisaks see minu wõimuses, ei lahkuks ma ialgi jinuust, sest mina kannatan jinu ära ninemise all kõige rohlem.

Salgi ei unusta ma sind. Sa jeni, kui see minu võimuses seisab, ei pea sul millegist puudu olema."

Ta tellis, et Helga talle linade ja käterätikute jaoks linu ketraks ja andis talle korraga vähemalt pooleks aastaks tööd.

Hudmund oli sel ajal kuuris ja lõhtus hoolega puud. Ta ei läinud mitte tuppa, et Helgaga jumalaga jätta, ehk ta küll nägi, et hobune tema jaoks juba ukse ees seisis. Paistis, nagu oleks ta nii mõttega oma töö juures, et midagi oma ümbruses ei näe ega kuule. Helga pidi kuuri minema, et teda jumalaga jätta. Ta wis-
kas kirve kõrwale, sirutas neiule käe vastu ja ütles päris kindlal häälel: "Tänan sind kõige eest!" Siis hakkas ta ruttu jälle töösse. Helga seijatas veel minuti, oli näha, et ta midagi ütelda tahob, aga noormees lõhtus niisuguse hoolega jämedat algu, oli pealt näha niisuguse huwitusega oma töö juures, et ta ei julgenud rääkima hakata, ja pikalt, nagu wastutahtmist, läks ta kuurist välja.

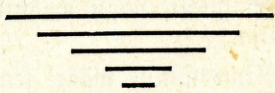
Iseäranis imestamise väärt tema lahkumise juures oli see, et peremees ise, wana Erland Erlandson, teda Turbajoole ära wiima läks.

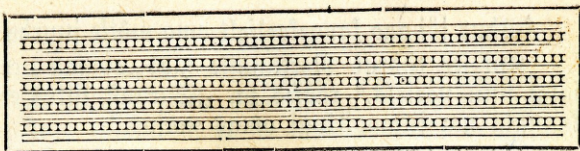
Hudmundi isa oli väike, kuimetanud mehike, päris palja peaga ja ilusate, tarkade filmadega. Ta oli alati wähese jutuga, iseeneses. Tuli juhtumisi ette, kus terwete päewade jookjul tema häält ei kuulnud. Harilikul ajal, kui kõik oma teatud korra järele läks, ei pandud teda tähelegi. Kui see kord aga rikkessje läks ja mõni asi korda ei läinud, siis ilmus ta oma targa nõu ja abiga, seadis ruttu asja korda ja kõik läks jälle harilikus korras. Iseäranis osaw oli ta rehkendamises, mispärast teda terwes kihelkonnas austati.

Halwast teest hoolimata wiis Erland Erlandson ise Helga koju. Turbajoos peatas ta tüki

aega ta wanemate juures ja jutustas, kuidas nad kõik nende tütrega rahul on olnud ja nüüd kahjatseswad, et nad kauaks ajaks teda oma juurde jätta ei wõinud. Minult sellepärast, et poja naesewõtmisega teenriji wähendatakse, on nad Helga koju lasknud.

Erlandi kõnel oli Helga wanemate peale hea mõju ja lahkestes wõtsiwad nad tütre vastu. Kui nad weel teada saiwad, et Merlundist tüdurul nii palju tööd ligi jantud, et ta ennast julgeste toita wõib, awaldasiwad nad oma rahulolemist ja seletasiwad, et tüdruk koju, nende juurde, elama jääb.

Neljas peatükk.

Sellest päewast, mil Gudmund Hildurile sõna andis, et ta Helga Nerlundist minema jaadab, tundis ta, et Hilduri armastab. Wähemalt ei olnud senini ühtki teist neidu, kes teda nii palju oleks hurwitanud ja selle majapidamise andi ta niiviisi oleks austanud. Mõte, et see kõigiti eeskujulil naesterahwas warsti tema naieseks jaab, selle kõrwal ta oma waba aja mööda jaab jaatma, rõõmustas teda. Mitte vähem rõõmu ei walmistanud talle tema kaasawara, mille kättesaamise korral ta rikkaks ja selle abil lugupeetud inimeseks seltskonnas tõuseb.

Zuba plaanitas ta mitmesugustest uuendustest ja ümberehitustest. Kõige pealt tahtis ta uue elumaja ja selle järele uue lauda ehitada.

Sellamal pühapäewa õhtul, mil ta Helgaga ühes kirikust tuli, läks ta Elwatriile. Hildur tegi Helgast juttu ja teatas, et ta enne Nerlundile ei tule, kui see tüdruk sealt koristatud on. Gudmund tahtis neid sõnu naljaks pidada, aga kui ta nägi, et pruut tõsiselt kõneleb, siis hakkas ta Helgat kaitsema. Ta tuletas ta noorust, tõsist kahjatjust ja eeskujulikka elukombeid nende juures meelde. „Miskohus oleks teda nüüd minema jaata,“ lijas ta siis juurde, „sellega wõiksite teda uueste paha tee peale tõugata.“

Hildur jäi aga kangekaelselt oma mõtte juurde.

"Kui see tüdruk Nerlundile jääb, ei saa ma ialgi sinu naieseks," rääkis ta. "Sarnast isikut ei kannata ma filmapilkugi omas majas."

"Sa ei tea, mis ja räägid!" hüüdis Hudmund pahameelega. "Keegi ei ole nii hästi minu ema eest hoolitsenud, kui tema. Ja meie kõik oleme temale selle eest väga tänulikud. Ennem oli ema tihti halvas tujus ja äritatud, aga nüüd on alati ja kõigega rahul."

"Ega ma teid ju ei sunni niisugusest warandusest lahkuma, ma kordan ainult, et sul tuleb ainult minu ja tema wahel walida. Mõlemad me ühe katuse all elada ei wõi."

"Siündigu sinu tahtmine," leppis wiimaks Hudmund järele. Ta ütles enesele, et Helga pärast ei sünni oma tulewikku mitte mängu peale panna. Ta oli aga väga kahwatu, kui ta selle töotuse andis ja terve õhtu jooksjul ei naeratanud ta kordagi, oli mõttes ja wäheste jutuga.

Hudmundile paistis, et Hildur kogunigi nii eeskujulik olewus ei ole, nagu ta teda enesele warem ettekujutas. Talle ei olnud meelt mööda, et ta sundis teda enesele järele andma, ja pealegi sarnasel korral, kus tema pool õigust ei olnud. Ta oleks heameelega tema joowide alla ennast alandanud, oleks need joowid suuremeelsed ja õiglased olnud, aga Hildur näitas ennast sel korral kõwajüdamelisena ja pisemate kui pisikeste asjade juures.

Seest ajast pani Hudmund oma pruuti, kui ta temaga kokku puutus, hoolega tähele, et tema iseloomu iga warjatut omadust tundma õppida. Ja tõepoolest, warsti tuli ta otsusele, et ta pruut kaugel sellest idealilisest eeskujust on, selleks ta teda enesele ette kujutas. "Ta on üks nendest," mõtles ta, "kes kõige pealt iseene eest muretseb."

Enam kui ükskord pani ta enesele küsimise ette, kas jääb ta armastus tema vastu findlaks, kui seda proovi peale panna. Ta katjus küll ennast sellega trööstida, et see omadus kõikidele inimestele omane on, et oma särk kehale ikka kõige lähemal on, aga kohe tõusis Helga kaju ta silmade ette, kes alati enese peale kõige wiimati mõtles. Ta mäletas, kuidas ta kohtusaalis seisis, piibel käes ja hülidis: „Ma ei taha, et tema walet wannuks“. Niisugujena tahaks ta Hilduri näha. Helga sai talle mõõdupuuks, millega ta kõiki inimesi mõõtis. Ja tööpoolest, ta tuli otsusele, et wähe on inimesi, kellel niisugune helde, armukas süda on, kui temal, Helgal.

Tööpoolest, kui see tema kõimise algul awalikuks oleks tulnud, ta oleks oma ettepaneku tagasi wõtnud, aga nüüd, kus peaaegu kõik pulmade ettevalmistused lõpule olid jõudmas, oleks jarnane tegu meeletu. Ja mis ta oleks lahkumise põhjuselks leidnud? See, mis ta Hildurile süüks arwas, oli nii selgusetu, et ta ei oleks seda põhjust julgenud wälja üteldagi, kui ta küll oleks tahtnud.

Kuid jüda oli tal raske, ja igakord, kui ta linna ehk külasse jõitis, astus ta trahterisse sisse, et wiina ehk õllega seda raskust kaotada. Pärast teist pudelit tuli tal hea meeleolu tagasi, ta uhkustas oma pulmadega ja oli endist wiisi pruu-diga rahul. Ja jarnasel korral ei wõinud ta arusaada, mikspärast ta nimelt ei wõi oma pruu-diga rahul olla, mis wõis teda nii waewata.

Tihti mõtles Hudmund Helgast. Ta tahtis teda näha, tahtis temaga rääkida, aga arwas, et neiu teda halvaks inimeselks peab, kes oma lubamisi ei täida. Ja alati talle seletada, alati ta ees ennast wabandada, seda ta ei wõinud, ja sellepärast hoidis ta temaga kokkupuutumast.

Kuid ükskord trehwasiwad nad ometi tee peal

loflu. Neiu tuli alla küllasfe lapse jaoks piima ostma. Hudmund pööras ümber ja tuli temaga seltsis. Ei wõi ütelda, et see selts Helgale rõõmu oleks teinud; ta kiirendas koguni jammu ja ei rääkinud sõnagi. Hudmund waitis niifama, mitte teades, millest peale hakata.

Gemalt paistis sõiduriist.

Noormees astus mõttesse wajunult, pea norgus ja ei näinud midagi, aga terawa filmaline Helga tundis hoobilt sõitjad ära. Ta pööras ennast kaaslase poole:

„Hudmund, jul ei pruugi minuga ühes tulla. Kui ma ei eksi, siis tuleb sealt keski Elwatri aamtanni perekonna liige.“

Hudmund tõstis ruttu pea üles ja tundis oma tulewase äia hobuse ja wankri ära. Ta tegi liigutuse, nagu tahaks ta ümber pöörda, aga peatas ja astus siis Helga kõrwal edasi.

Ja sel päewal oli Hudmund enesega enam rahul kui kunagi enne.

Viies peatükk.

Pulmade pidamine määrati Elwakrisje Suwiste keskmiisiks pühaks. Reedel enne Suwiste pühi sõitis Gudmund linna, et pidusöögi jaoks, mis teisel päewal pärast pulmi Nerlundis pidi olema, üht kui teist osta. Linnas sai ta mõne oma kihelkonna nooremehega kokku. Need teadsiwad, et Gudmund wiimast korda poisimehena linna sõitnud ja nõudsiwad, et ta neile piduse toime paneks. See oli nõus, ja nad läksiwad trahterisje. Nagu kokkuräägitult, püüdsiwad nad Gudmundi purju panna. See läks neil hõlpsam korda, kui ootasiwad: pea oli ta täis.

Laupäewa hommiku, kui isa ja sulane juba ülestõusnud oliwad, tuli ta koju ja magas, muidugi mõista, lõunani. Kui ülestõusis ja riidesse panema hakkas, nägi ta, et kuub mitmest kohast katki rebitud oli. „Nagu näha, olen ma täna öösel tülist osawõtnud,“ ütles ta iseenele ja katjus oma öösiit pummeldamist täielikult meelde tuletada. See oli aga asjata püüd. Minult jeda mäletas ta, et ta õhtu umbes kell 11 jõbradega trahterist wälja tuli, aga kuhu nad siis läksiwad, jeda ei suutnud ta kuidagi meelde tuletada. Sedagi ei teadnud ta, kas jaatsiwad nad õhtu uulitsal mööda, wõi käisiwad weel

kuskil sees. Niisamuti ei mäletanud ta, kes ta hobuse ette pani ja kuidas ta koju sõitis.

Söögi tuppa astudes leidis ta selle pühadeks juba puhastatud ja korraldatud olema, kuna perekond lauas kohwi jõi. Keegi ei nurisenud ta hilise kojutuleimise pärast. Paistis nii, et wanedad talle täielise wabaduse andsiwad oma wiiniseid poisimehe põlwe päiwi oma soowi jäarele möödasajata.

Hudmund istus laua äärde ja sai oma tass. Oma, kes oma jao juba ära joonud oli, wõttis praegu toodud ajalehe ja hakkas lugema. Ta luges waljuste, kuna isa ja teised hoolega ettelugemist kuulatasiwad.

Muude juhtumiste seas luges ta ka taplusest, mis läinud ööl linnas laada platsil tööliste ja purjus talupoegade salga wahel olnud. Kui politsei kohale jõudis, põgenesiwad tülitsejad laiali, iht oma seltsimeest tapetult maha jättes. Surnukeha wiidi politsei jaoskonda, kus järeelwaatusel selgus, et ta peas kaunis suure taskunoa tera oli, mis läbi pealuu peajusse oli tunginud. Tapja põgenes ära, noapead enesega ligi wõttes, aga et politseil peaaegu kõik katelusest osawõtjad teada oliwad, rõiib loota, et õige pea tapja awalikuks tuleb.

Sel ajal, kui ema neid teateid luges, pani Hudmund oma tass laua peale ja, taskust oma liigetega nuga wäljatõmbates, heitis ta peale kiire pilgu. Ta ehmatas ja pistis ta ruttu tasku tagasi. Kohwisse ta ei puutunud enam, waid istus kahwatanud, mõttes. Otsaesisele ilmujiwad sügawad kortjud. Oli näha, et ta selleks kõike jõudu tarwitab, et midagi meeldetuletada.

Warsti tõujis ta lauaäärest üles, tehtult aegutades, ringutas ja läks aegsalt ukse poole.

„Bean natukene oma liikmeid sirutama,“ ütles ta ja läks toast wälja.

Peaaegu ühel ajal temaga tõusis ka Erland Erlandsjen üles. Ta oli piibu tühjaks juitsetanud ja läks oma kambriisse uut tubakat tooma. Kui ta seal seisis ja aeglaselt piipu täitis, nägi ta Gudmundi aknast mööda minema. Isa toa aken ei olnud mitte õue pool, nagu teiste tubade aknad, vaid vastu väikest aida, kus mõned õunapuud kasvasivad. Kohe aia taga algas joo, kus lewade juured loigud mustasivad, mis juwel aga pea täitsa ära kuivasivad. Kellegil ei olnud sinna asja. Erland ei saanud aru, mis asja ta pojalt sinna võis olla, ja hakkas hooliga ta järele vaatama.

Ta nägi, kuidas Gudmund käe tasku pistis, sealt midagi wälja wõttis ja juure hooga mudasse wiskas. Siis tuli ta aida tagasi, aga tuppä ta ei tulnud, waid hüppas üle aia ja läks tee peale.

Waewalt oli poeg silmist kadunud, kui Erland ka wälja tuli ja joo weerele ruttas. Kaua aega ei tarwitanud ta mudas ringi käia, sest pea puutus otjita wäsi ta jalgu. See oli liigetega tastunuga, millel juur tera puudus. Kaua aega, ikka muda sees seisest, weeretas ta nuga omas peos ja silmitses teda hooliga igast küljest. Wiimaks pistis ta selle tasku, aga paar korda wõttis ta weel enne taskust wälja, kui koju tuli.

Gudmund tuli alles siis koju, kui teised juba magasivad, ja läks kohe oma kambri, ilma et ta õhtusöögisje, mis talle walmis oli pandud, puutunud oleks.

Erland Erlandsjen magas oma naesega jelles toas, mille aken vastu aida on. Koidu aeg paistis Erlandile, nagu käiks keegi akna all. Ta tõusis asemelt üles, liikkas akna eesriide pisut kõrwale ja nägi, et Gudmund jällegi joku läheb. Ta tõmbas saapad ja sulad jalast ära, läks

wette ja kaua käis ta küürakil olles seal ümber, midagi hoolega otvides. Enam kui tund aega seisis isa akna all, äritatult poja igat liigutust tähelepannes. Meeleäraheitlise kurwa näoga tuli ta wiimaks wee sees wälja ja pööras oma tuppa tagasi.

Mõne tunni pärast pidi Gudmund kirikusse jõidu wastu — oli esimehe piüha hommik — walmistama hakkama. Kui ta hobust hakkas ettepanema, tuli isa wälja.

„Dled hobuseriistad puhastamata unustanud“, tähendas ta mööda minnes.

„Mül oli oma tööd palju“, pomises Gudmund wastu, pead kõrwale pööramata.

Pärast kirikuteenistust jaatis Gudmund oma pruudi Elwafriisje ja jaatis tema jeltjis terve päewa mööda. Ohtul pandi pidu toime. Gildur ja noorjugu, keda rohkesti koku kogus, tantsiwad kuni hilja ööni. Peigmees ei rääkinud terve õhtu jookful kelleliga, aga tantjis itsejuguse metsiku kiirusega ja naeris tihti waljult ja sunnitult, ilma et isegi oleks arusaanud, mida ta naerab.

Alles peale kella kahte tuli Gudmund ööse koju ja, kui ta oli hobuse talli pannud, läks otse aia taha johu. Zälle tõmbas ta jaapad jalast ära, kääris plüüid kõrgele üles ja astus mudajesse, jogajesse wette. Hakkas juba loitma ja, nagu läinud öölgi, seisis isa akna all ja ei pööranud poja pealt tähelepanelikku, kurba pilku ära. Kaua aega käis Gudmund wee sees ringi, siis tuli ta talli, tõi jealt reha ja hakkas uuesti otjima. Alles siis, kui inimesed majas üles tõuwad, jättis ta oma asjata otjimesed järele ja tuli koju. Kui ta aiast läbi tuli, nägi isa, et ta nii wäsinud on, et waewalt jalal seisab.

Kui kell kahelja läbi oli, läks wanamees teda üles ajama. Gudmund magas riidest lahtiwõtmatalt woodis. Ta pühapäewased riided oliwad

jopajed. Isa ei küsinud jelle korratuse põhjust järele, vaid tähendas ainult, et waja on üles tõusta ja laulatuse wastu riidesse panna. Wäljainnes tõmbas ta ukse oma järele kowaste finni. Matuse aja pärast tuli Hudmund, uues pulma ülikonnas, söögituppa. Ta nägu oli kahwatanud ja filmad hiilgasiwad iseäraliku läikega, aga kellegile ei paistnud ta kunagi enne nii ilus ja waimustatud olewat, kui nüüd.

Söögitoas oli kõik pühade kohaselt ära ehitatud. Emal oli, ehk ta küll laulatusest ei pidanud ojawõtma, must kleit seljas ja suur siidi jall õlade peal. Ka teendrid oliwad kõik ehtes. Mhi oli noorte kaskedega ära ehitatud, laua peal uus lina ja palju mitmesugusi toitu.

Pärast hommikusööki luges ema piiblist peatüki ette ja pööras siis Hudmundi poole. Ta tänas teda jelle eest, et ta alati hea, aupakkis poeg on olnud, soowis talle uue elutee peale õnne ja õnnistas teda. Ema mõistis sorawalt kõneleda, ja ta kõne liigutas poega väga. Pijarad paistiwad ta filmis. Waewalt juutis ta nuttu tagasi hoida. Ka isa ütles talle mõne tundeliku sõna, ja tema järele tuliwad kõik talu teendrid ja soowiwad talle õnne.

Erland pidi pojaga pruudi majasse ligi sõitma. Ta läks wälja, rakendas hobuse ette ja tuli siis uuesti jisse pojale meelde tuletama, et aeg jõtta on. Wantrise istudes nägi Hudmund, et hobuseriistad nii hästi ära oliwad puhastatud, kuidas tal enesel ainult arwa õnnestas. Ühel ajal sellega nägi Hudmund, kui puhtaks õue oli tehtud: kõik hao ja laastuhunikud, mis terwete aastate kaupa õue peal wedeleiwad, oliwad ära koristatud, teed hoolega puhtaks pühitud ja liiwaga üle riputatud, mõlemal pool treppi seiwad paksud kased ja trepi kohal roheline wanik. Ja Hudmundil kippuwad pijarad jälle filmi.

Ta puudutas isa käe külge, kes just ohjad kätte võttis, nagu tahaks ta sõidu algamist takistada.

„Kas midagi maha unustasid?“ küsis isa.

„Ei midagi, ei,“ vastas Gudmund kiireste, „meil on aeg tõesti juba sõita.“

Waewalt olivad nad natuke maad kodust ära sõitnud, kui nad peatama pidiwad. Tee peal seisis Turbasoo Helga.

„Ma ootasin just teid“, ütles ta, „et Gudmundile õnne soovida.“

Noormees jurus ta kätt kõwaste, kõwaste. Talle paistis, et Helga palju kõhnemaks ja kahwatumaks oli jäänud; silmad olivad tal punased, nagu oleks ta nutnud. Ta sai aru, et ta õõseti ei maga, aga lamab ja nutab, nutab ja kahjatseb Nerlundi taga. Nüüd aga püüdis ta wägise oma näole rõõmust jume anda. Isa naeratas lahkeste ta poole ja ütles:

„Gudmund rõõmustab sinu õnnesoowi üle rohkem, kui kõikide teiste õnnesoowide üle kokku.“

„Muidugi“, ruttas poeg isa ütelist kinnitama.

Weel kord pigistas ta neiu kätt, siis andis ta hobusele pihta ja nad sõitsiwad minema. Gudmund waatas tagasi, waatas laua, laua Helgat. Kui ta tee pöörde taha ära kadus, tõusis noormees wanfris püüsti ja tegi liigutuse, nagu tahaks ta sealt maha hüppata.

„Tahad midagi weel Helgale ütelda?“ küsis isa.

„Ei, ei midagi, ei midagi“, pomises Gudmund ja istus jälle.

Nad sõitsiwad parajat sõitu. Isa ei ruttanud. Talle tegi, nagu näha, ilusa nooremehe — poja kõrwal istumine lõbu. Zärsku lastis see oma pea isa õlale ja hakkas waljuste nutma.

„Mis sul on?“ küsis Erland ja tõmbas ohjadest nii kõwaste, et hobune koha seisma jäi.

"Oh, te olete kõik nii head minu vastu, kuna ma jeda väärt ei ole."

"Miks? Sa ei ole ju midagi halba teinud?"

"Jä, ma... ma tapšin... tapšin ühe... inimese ära."

"Ja hing tahtis kinni jääda, aga siis andis ta hobusele pihta ja laskis kiiret sõitu."

"Mul on heameel, et jeda ise ülestunnistasid," lausus ta taja.

"Teadsid ja siis midagi, isa?"

"Ma aimasin kõik. Ma leidsin ju noa jooit ülesse."

"Ah fina siis võtsid ta sealt ära?"

"Jah, ja ma nägin, et üks tera murtud oli!"

Silmapiilguks vaikisivad mõlemad, siis küsis isa:

"Muidugi olid ja lasku täis?"

"Ei tea, midagi ei suuda ma meelde tule-
tada. Kalki rebitud riiete järele tulin ma otsu-
sele, et ma tapeluses olen olnud, ja — noa tera
puudus."

"Sa tahtsid kuritegu varjata?"

"Muu jessimehed olivad ka purjus, ei mä-
leta ka midagi. Minusejeks minu vastu tunnis-
tajaks on nuga, jellepärast tahtsingi temast lahti
saada."

"Seda jain ma juba warem aru."

"Ja mõtle ometi, isa, ma ei tunne sugugi
tapetut, tõepoolest ei ole ma teda enne näinudki!
Midagi ei mäleta ja ei võdi ka sugugi enesele
jeda ettekujutada, kuidas ma jeda tegin. Ma üt-
lesin enesele, et ma sugugi selle teo eest ei ole
kohustatud kannatama, mis ma mõistmata ole-
kus olen teinud, aga siis tuli mul mõte, et see
lollus minu poolt oli, nuga joku visata: juvel
kuiwab joo ära, ja igalüks võid teda sealt leida."

Sellepärast otijõngi ma teda faks ööd nii juure hoolega.

"Aga jelle peale ja ei mõtelnudki, et üles-tunnistada?"

"Ei, ma mõtlesin ainult, kuidas võimalik oleks kõiki kuritöö jälgi kinni katta. Ma tantšijin ja naeršin ja püüdsin kõigiti rõõmus olla, et ükski midagi ei aimaks."

"Lähendab, ja tahtsid abielu-altari ette astuda, ilma et oma kuritegu oleks kahjatsenud. Poeg, ja mõtšid enese peale liig juure wastutuše. Sa ei mõtelnud jugugi jelle peale, et sul õigušt ei ole. Hilduri ega tema perekonda oma hädasše kiskuda. Sga filmapilk mõib ju mõrtsukas awalikuks saada."

"Ma arwajin, et mul korda läheb kuritegu warjata."

Wanker weeres kiiresti edasi. Sja tõttas nüüd rutemalt eesšihile jõuda. Kõik šee tee rääkis ta pojaga. Terwel oma elu ajal ei tarwitanud ta kunagi nii palju jõnu, kui nüüd.

"Ma tahaksin teada saada, mišs nüüd oma otjušt muutšid?" küšis ta.

"Šelga õnnejoow liigutas mind nii, et minus midagi nagu purunes ja julas. Šuba homnišku liigutafite te emaga mind nii, et ma walmis olin kõik ülestunnistama, aga ma tundšin, nagu oleks mul jäätükk rindus, ja šee keelas mind tunnistamast. Šui ma Šelgat nägin, tundšin ma kohe, et mul waikimijeks jõud puudub.

Ma kartšin, et ta minu peale wihašeks šaab, šest mina olen jelleks šüüdlane, et ta Šterlundist lahkuma pidi."

"Ma arwan, ja oled jellega nõus, et me peame kohe kõigest jellešt amtmannile kõnelema," jõnas ta lühikeše waikuše järele.

"Šea küll," wastas poeg waewalt kuuldawalt. "Šee on loomulik, et ma ei tohi Šilduri oma

õnnetusesse kiskuda," lijas ta jelle peale waljemalt juurde. "Seda ei annaks ta mulle ialgi andeks."

Mida lähemale nad Elwakrile jõudsiwad, jeda murelikumaks muutus Gudmund. Jja piüdis ta mehijust alal hoida ja awaldas lootust, et tema puhtajüdamlisele üleestunnistamisele wastu tülles, amtmanni perekond ta wastu jõbralik on ja Hilduri otsus, temale naejeks tulla, jugugi ei muutu.

Raheldes nokutas Gudmund pead. Ta tundis oma pruuti väga hästi.

Nad jõitsiwad Elwakri wärawasse. Rahutumalt pööras noormees isa poole, nagu otjiks ta tema silmist abi ja troosti, ja isa imestas jällegi, kui ilus ja waimurikas ta poja nägu oli.

Amtmanni majasse oli juba hull pulmaliji kogunud, et pruuti kirikusse jaata. Walju jugulaji oli igast küljest kokku jõitnud. Dmas paremates, juuremalt otjalt wanamoelistes ehetes istusiwad nad jaalis üksteisega elawalt juttu ajades, muidugi keelt pekstes. Sues jeijis hull jõiduriistu, isegi tõldaji. Küla muusikakoori juhataja istus wäljas ja pandis wiulit häälede. Ülemise korra ühe akna ääres istus laulatusele walmisehitud pruut ja wahtis karsitumalt tee peale, peigmeest oodates.

Bankrist mahatülles teatas Erland, et neil kõige pealt waja on Hilduri ja ta wanematega isepäinis kõnelda. Wiimased juhatajiwad neid wäikesesse tuppä, mis amtmanni kabinetiks oli.

"Muidugi lugejite, hra amtman, jellest källest, mis reede ja laupäewa wahelisel ööl linnas oli, ja kus üks tööline ära tapeti," hakkas Gudmund kiiresti kõnelema.

"Muidugi lugejin," wastas jee imestades. "Aga mis jellest jüis?"

"Sel öösel ölin ma linnas."

Toas walitjes sügab waitus. Gudmund nägi, et kõi warjamata hirmuga ta otja wahiwad. Tal ei olnud jõudu edasi jätkata. Sja tuli talle appi:

"Sõbrad jootsiwad ta täis," ütles wanamees. "Ta ei mäleta sugugi, mis sel öösel juhtus ja kuidas ta koju jõudis. Aga jeda, et ta kaelusest oša wõttis, tunnistawad ta mitmelt kohalt katti rebitud riided."

Gudmund nägi, et iga isa sõnaga juuresolejate hirm juures, aga ta ise, sellewastu, jäi rahulikumaks.

"Kui ma laupäewal ajalehest kaelusest ja tapetu pealuu sisse murtud noeterast lugesin," afus ta isa jutu wahele, "wõtjin noa taskust ja nägin, et tal tera puudus."

"Seda kõi oleks ja pidanud juba eila minule rääkima," hüüdis amtmann äritatult.

Gudmund lastis waitides pea norgu. Sja tuli talle uuesti appi.

"Ka tänagi ei olnud tal kerge jeda ülestatumistada."

"Sgatahes on see hea, et õigel ajal kõigest sellest teada saime," ütles Elwatri peremees ifka laswawa wihaga.

Gudmund ei pööranud pilku Hilduri pealt ära. Hildur oli juba laulatuje tarwis riides — mirdi pärg peas, schleier üle. Peigmees nägi järsku, et ta kae üles tõstis ja nõelu, milledega pärg juukse külge kinnitatud oli, wälja kiskuma hakkas. Paistis, et ta jeda täitja masinlikult teeb. Gudmundi pilku nähes, mis tema peale oli juhitud, punastas ta ja pistis nõelad tagasi.

"Ei ole weel selgeks tehtud, et tõesti Gudmund tapmises süüdlane on," tähendas Erland, "aga ma arwan, te tahate seniseks pulmad edasi lükata, kui asi selgeks saab."

"Ma arvan, siin ei wõi mingist weast juttu olla," ütles aamtman jämedalt wahela, "sellepärast on parem korraga teatada, ei siin poja ja Hilduri wahel kõik lõpetatud on."

Wahikes astus Hudmund pruudi juurde ja ulatas talle kätt. See istus kahwatanud, liikumata ja, nagu näha, ei näinudki teda.

"Sa ei taha mind jumalagagi jätta, Hildur?" ütles noormees.

Külma, peaaegu waenuliku pilgu pühendas ta Hudmundile.

"Kas sa jelles käes nuga hoidsid?" küüsis ta.

Hudmund kohkus ja kahwatas omat korda lumi walgeks. Wastust wõlgu jättes pööras ta tema isa poole.

"Teil on õigus, juba nüüd wõime me ütelda, et meie wahel kõik juba lõpetatud on," ütles ta ja astus ruttu toast wälja. Isa tegi sedasama.

Neil tuli läbi jaali, kus pulmalised istusiwad, ja ühe teise toa minna, kus lõunalaud hiilgawate hõbe ja kristalli nõudega kaetud oli. Ka warakambrist tuli neil mööda minna, kus juba pruudi lastid tungil asju täis, seisiwad, niisama hobustetallist, kus sõõnud hobused hirnusiwad ja trampisiwad, aitadest ja kuuridest, mis täis wilja ja mitmesugust wara oliwad.

"Sa see kõik oleks minu olnud," mõtles Hudmund, waewalt walju karjatust ja häbi ja walust sünnitatud nuttu tagasi hoides.

Tagasisõidu tee peal waitisiwad mõlemad. Hudmund kahjatseski oma ülestunnistamisest. Sest oleks ta waitinud, oleks praegu kirikus seisnud, ehitud pulmaliste hulga keskel ja tema kõrwal oleks noorusel ja iludusel hiilgaw Hildur seisnud. Kõhkem kui korra waatas isa ta otse. Ta tahtis poja käes küüvida, kas kahetseb ta oma ülestunnistamisest, wõi ei, aga ta ei suutnud seda teha.

„Kas ei oleks kõige parem, kui me koha koh-
tusje jõidame?“ küsis Gudmund järsku vaikuse
jetta.

„Sa pead enne puhkama ja enese väljama-
gama,“ vastas isa. „Viimastel öödel magasid
ja ju nii vähe.“

„Dma tagasi jõiduga võime aga ema ära
ehmatada.“

„Ei usu, et ta ehmuks: ta teab niijama palju
kui minagi. Ujun, et ta jelle ülestunnistamise
üle koguni rõõmustabki.“

„Mulle paistab, et teie emaga jellega väga
rahul olete, et ma tüürmi jattun,“ õhkas Gud-
mund kibedusega.

„Me rõõmustame, et sa oskajid iseennast
ära mõita,“ vastas isa rahulikult.

Gudmund ei leidnud eneses niipaljut jõudu
olema, et koju minna ja rahulikult kiituksi kuu-
lata, kiituksi jelle eest, et ta ise enese tulewiku
wabatahtlikult häwitas,

Sel minutil jõudfiwad nad sinna koha peale,
kuft jalgtee üles Turbasoo talu poole wiib.

„Ole hea, isa, pea finni. Ma lähen jinn
maha. Ma tahan kõige pealt Helgat näha ja
temaga kõneleda.“

„Jia pidas hobuse finni.“

„Tule ainult warsti tagasi: sul on puhata
waja,“ ütles ta.

Kiiresti astus Gudmund teerada mööda, mis
metja wiis, ja pea oli ta puude wahete kadu-
nud. Tal ei tulnud mõttesjegi Helgat üles otsida.
Kõige pealt tahtis ta ükfi jääda, tahtis oma wi-
hale, oma meeleäraheitmisele wabadust anda. Wi-
haga tõukas ta kwiikeseid teeraja pealt ära, murdis
puist ofiasefi ja wihtus nendega wastu uusa läi-
kiwaid jaapa jääri. Peatamata läks ta talust
mööda ja läks ifka kõrgemale ja kõrgemale mäe-
kese tipu poole. Ammu oli ta juba teeraja pealt

kõrwale astunud ja tungis nüüd kiirelt jookswa mäe oja poole. Ta astus just järsku kalda veert mööda; tihti weerejivad tema jalge alt kiivid ja katkejivad maa kambakad, weerejivad ja langejivad all sulpsjudes wette. Ainus ettewaatamata samm tema poolt, ja ta oleks alla wastu terawaid kiwa furnuks kukkunud.

Ometi jõudis ta õnnelikult kardetawast kohast läbi ja mõne minuti pärast seisis ta juba mäesele harjal, kust awar waade terve ümbruse üle awanes. Ta nägi oma all orqusi ja järwesi, mustawaid metši ja haljendawaid wäljasi, kirikuid ja herraste mõisasi, wäikesi talupoja ütimeisi ja suuri küllasi, aga kaugel silma piiril, läbi päikese kiirte paistis linn kahe kõrge torniga.

Ta heitis pikali, endist wiisi maa-pilti waa deldes. Midaagi suurt ja wägewat peitunes selles, mis ta enese ümber nägi. Ja sellega wõrreldes paisjwivad tema omad mured talle suutu piijutejed ja tähtsujeta olema.

Tal tuli meelde, et mitte ainus kord ei lugenud ta lapsepõlwes, kuidas kuuajaja Kristuse kõrge mäe peale wiis, talle ilma suurt au näidates ütles: „Kõik selle annan ma sulle, kui ja maha heidad ja mind kummardad.“

Ta Hudmund mõtles, et temaagi wiimajel päewadel niisamasuguse kuuajatuje osalijeks oli jaanud. „Waihi oma kuriteo üle“ — sojistas talle alati kuriwaim — „ja ja saad rikkaks, saad wägewaks.“

„Aga ma ei kuulnud teda, ma panin kuuajatujele wastu,“ rääkis ta enesele. Alles nüüd sai ta aru, kui kole oleks kannatus ja piin olnud, kui ta wõrgutajat oleks kuulnud. Ja seal juures oleks ta iga filmapilk pidanud wärisema ja kartma, et ta süütegu awalikuks tuleb.

Ta sügaw rahu täitis Hudmundi hinge. Arusaamine, et ta ülestunnistamisega hästi, on tei-

nud, täitis teda niisuguse püha rõõmuga, et ilma ühegi kartuseta tulewikku vaatas.

Ta otsustas ruttu koju minna, et wanemaid rahustada ja neile ütelda, et tema rahu on leidnud. Kui ta maast ülestõusis, nägi ta mõne sammuga kaugusel Helgat. Ta istus mõttes kivi peal, natuke madalamas, kui tema. Seal ei võinud mitte niikaugese näha, kui tema siit ülevalt, selle eest oli aga Nerlund oma ümbrusega just ta silma ees. Kui Gudmund tüdrukut nägi, hakkas ta jüda kiirelt tufsuma, ta peale hooas niisugune õnne laene, et ta seisma jäi.

„Mis mul on? Miks ma nii liigutatud olen? Mis üle ma rõõmustan?“ mõtles ta, kus juures jüda nii walju tufjus, nagu tahaks ta jüdamest wälja hüpata ja see hoo käis üle terve keha. Järsku sai ta aru, mida ta tunneb. „Aga ma armastan ju teda, armastan. Ja seni ei teadnud ma seda!“

Määratu rõõm täitis ta hinge.

„Helga!“ hüüdis ta waljuste ja ruttas pea aegu järsku mäe külge mööda alla.

Schmatuse ja imestuse karjatuslega pööras ta ümber.

„Kra kardal Mina olen see!“

„Aga miks sa siis siin oled ja mitte kirikus?“

„Oh, pulmades ei tulnud midagi wälja. Ta ei tulnud mulle.“

Nagu wedruga wisati Helga kivi pealt üles. Ta haaras kätega jüdame kohalt kinni. Ta ei tahtnud seda uskuda, mis oma silmadega nägi ja oma kõrwadega kuulis. See oli liig ootamata temale, see oli liig hea!

Gudmund aga pidi armastusest, mida ta alles minuti eest eneses üles leidis, hulluks minema. Mõne hüppega oli ta neiu kõrwal ja, teda oma tugewate käte wahel haarates, hakkas ta nägu, kaela ja kasa nuusudega üle puistama. Neiu ei

rabelenud lahti, ei pannud ta armuawaldufele vastu: ta seisis, kui ära nõiutud, mitte hästi arusaades, kas jünnib see unes ehl ilmsi.

Warsti tuli talle meel pähe, ja ta tõukas nooremehe enesest eemale. Siis ladus ta talle küsimisi ette: Kas ta tõesti tema ise on? Kuidas ta metsa juhtus? Kas mingi õnnetus juhtus? Miks pulmad edasi lükkati? Kas Hilbur haigeks oli jäänud? Ehl tabas rabandus firikus õpetajat?

Hudmund ei tahtnud millegist muust rääkida, kui ainult oma armastusest. Sellest hoolimata sundis neiu teda täpp-täpilt kõigest sellest, mis juhtunud, jutustama. Seni kui noormees kõneles, istus ta vaikelt mõttes tema jalge ees.

Kui jutujärg mõrtsukatöö kirjelduseni läks ja ta murtud noatera nimetas, largas neiu järsku illes ja, ärewusest finnijääwa häälega, küsis ta, kas tal sel õhtul seesama igapäewane taskunuga kaasas oli, see nuga, mida ta siis tarwitas, kui tema alles Merlundis teenis.

„Muidugi mõista, seesama.“

„Aga mitu tera tal murtud oli?“ küsis ta weel.

„Üks ainuke“, wastas küsitaw imestades.

Ura nõrkedes langes Helga kiwi peale. Meeleärarheitmine paistis ta näost. Ta mäletas wäga hästi, et Merlundist lahkumise eelpäewal küsis ta Hudmundi käest peerukiskumiseks nuga, ja kuidas üks tera selle juures katki murdus. Seda ei saanud ta aga Hudmundile ütelda. Hoidis ju Hudmund sel ajal ennast wõimalikult heldast eemale, nii et ta lahkuma pidi, ilma, et sellest Hudmundile oleks teatanud. Muidugi ei tarwitanud Hudmund sest ajast seda nuga ja ta ei teadnudki, et tera murtud oli.

Ta awas juba juu, et kõike jeda Gudmundile ära rääkida, aga see, tema liigutust mitte tähelepannes, jutustas edasi, kuidas Hildur temast lahti ütles. See paistis talle niisugune imeline õnnetus olema, et ta midagi paremat ei mõistnud, kui hakkas teda etteheidete rahega üle puistama.

"Ise oled ja kõiges jelles süüdi," hüüdis ta rahulolematusega. "Kas võib teda niiviisi ehmatada? Ja kas võib temast nõuda, et ta oma sõnade eest peab vastutama, mis niisugusel silmapilgul on öeldud, kus ta hirmust peaaegu mõistuse võis kaotada! Ma olen kindel, et ta oma sõnu juba kahjatses ja ettetulnud juhtumise üle kurb on."

"Lah' ta kurvastab, niipalju kui tahab," tähendas Gudmund ükskõikselt. "Nüüd tean ma, et ta niisuguste inimeste liigist on, kes ainult enese peale mõtlewad. Ma olen kole rõõmus, et ma temast pääsesin."

Dugewaste jurus Helga huuled kokku, et mitte mõtlemataalt midagi ütelda. Mõte töötas kiireste. Nüüd ei olnud tal ülesandeks mitte üksi Gudmundi wabastamine rõhivatest, enmast tapmises kahtlustawatest mõtetest, waid ka pruudiga teda lepitada. Ja ta ei teadnud kumbast ennem peale hakata, kumba poole ennem pöörda.

Uga Gudmund rääkis juba jälle talle omast armastusest ja sellest juurest õnnest, mida talle see tundmus pakkus. Ja see paistis Helgale weel kõige kohutavam olema. Seda on weel wähe, et ta tema, Helga, pärast walmis on oma tulewikku ja head nime häwitama ja niisugusest tublist pruudist ilma jääma, nagu Hildur, aga ta mõtles weel teda, kõigest põlatut neiut, armastada!

"Sa ei tohi mulle jeda rääkida!" hüüdis ta põlewate silmadega ja kargas kiwi pealt üles.

„Miks mitte?“ küsis kahwatanud Hudmund.
„Wõib olla, kardad jina mind nüüd niisamuti
kui Hilburgi?“

„Ei mitte, mitte sellepärast!“

Ta tahtis talle seletada, et kaugelkii weel
kõik temal kaotatud ei ole, et ta asjata ruttab
oma saatust sarnase tüdrukuga saatusega ühendama,
nagu tema en, aga ta ei kuulnud teda.

„Mitte üks lord ei ole ma kuulnud, et en-
disel ajal naesterahwaid leidus, kes nii tuge-
waste ostasiwad armastada, et mehijelt armas-
tatu järele läkšiwad, kui sellel õnnetus juhtus.
Aga nüüd, nagu näha, sarnasid naesterahwaid
enam ei leidu.“

Ex bibl. univ. Tart.

Palju jõudu kulus Helgal ära, et ennast ta-
gasi hoida. Wägisi tahtis ta teise kaela langeda,
teda trööstida, talle ütelda, et ta tema armas-
tuse üle uhke on, aga ta tundis, et ta täna kahe
eest peab otjüstama — mõistusega.

„Sigus, ma walisin footu halwa aja oma
tundmuste ja mõtete awaldamiseks,“ jätkas ta
kurwalt. „Ma oleks pidanud waremalt find oma
naeseks paluma, aga mitte nüüd, kus ma pea-
aegu wangikoja ukse ees seisn. Aga ma arwasin,
et, kui ja walmis oled mind ootama, kuni ma
oma aja ära istun, iga nuhtlus mulle lerge
paistab olewat.“

„Hudmund, ja ekšid. Mitte mina ei ole see,
kes find ootama peab.“

„Igaüks nimetab mind nüüd mõrtsukaks, iga-
üks hoiab nüüd minust põlgtusega eemale, aga
kui ma tean, et ja mind armastad, siis on kõik
muu mulle ükskõik.“

„Sa tead Hudmund, et ma kunagi sinu peale

teifeti ei mõtle, kui sügawa auartuse ja soojema õnnesoowiga."

"Sa ei armasta mind?"

Waeje tüdrukü jüda oli walmis lõhkema. Hudmundi sõnad wiiswad ta meeleäraheitmisjele. Ta ei teadnud, mis ta palawate palwete peale wastata.

Hudmund ei saanud aru, ei tunnud tema eneseohwerdamist, ta mõtles, et ta tema tundmuft, tema armastust ta wastu ei jaga. Ta astus otse neiu juurde ja waatas talle filma, nagu tahaks ta sealt ta mõtteid lugeda.

"Kas ja mitte jellepärast siin ei istu, et jüt Nerlundi wõid näha?"

"Muidugi mõista, ainult jellepärast."

"Ja päewad ja ööd läbi igatsjed ja nutad ja tema järele?"

"Ja, aga ma igatsjen terve teie kodu, aga mitte ainult üffiku ifiku järele."

"Tähendab, mind ei armasta ja jugugi?"

"Sa ei siid, Hudmund. Ma olen ju wastu täitja hea, aga sinu naeseks ei saa ma kunogi."

"Keda ja siis, sarnajel korral, armastad?"

Helga waitis.

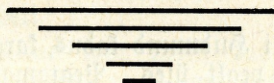
"Wist Per Martenseni?"

"Jah, ma ütlesjin talle, et teda armastan," wastas ta tundes, et ta peaaegu mõistuse kaotab.

Mõne filmapilgu seisis Hudmund waitides ta ees, kibeda, noomiwa pilguga ta otja waa-dates.

"Noh, jumalaga siis," ütles ta viimaks.
"Niipea ei saa meie nüüd enam loffu!"

Ja mõne hüppega oli ta neiu filmist ka-
dunud.

Kuues peatükk.

Kiipea kui Gudmund kadus, kargas ta Helga tiireste kiwi pealt üles. Peatamata jookkis ta Turbasoo talust mööda ja läks külatähele, mis mäejalal asus. Esmesest majast palus ta omale hobust lubada, et Elwakrisse sõita. Ta lisas oma palwele weel juurde, et ta tingimata õige pea seal peab olema ja lubas heldeste aitamise eest maksta.

Mõned olid juba kuulnud, et Elwakri amtmanni tütre pulmud luhta olivad läinud. Kõik kahjatsesiwad teda, aga nüüd, kuuldes et Helga tähtsa teatega nende juurde ruttab, aitawid nad teda heameelega.

Hildur Grifson istus kurnalt Elwakris teise korra peal wäikeses kambris. Laulatuse ülikonna oli ta juba maha wõtnud. Peale ema oli weel kaks naesterahwast ta toas. Hildur ei nutnud, aga oli iseäralikult kahwatu ja sõnaahe. Pais-tis nii, et ta iga silmapilk mõistuse kaotab. Naesed rääkisiwad kõik see aeg Gudmundist. Nad siunasiwad teda hästi ja pidasiwad seda Hildu-rile juureks õnneks, et ta õigel ajal temast pää-sis. Ema pahandas iseäranis sellepärast, et ta esimesel pühäl neile omaist kuriteost ei kõnelenud, siis oleks vähemalt terve see kupatus, mis nüüd nende maja häbistab, ära jäänud.

Nähtavaste ei meeldinud see keelepetsmine Hildurile, aga kõnelejaid ta ei takistanud.

Wiimaks, kui ta seda ei jõudnud enam väljakannatada, tõusis ta üles ja läks teise tuppa. Sinna tuli keegi ta sõbranna ja teatas talle, et keegi all tema järele küsida.

„Hudmund?!“ hüüdis Hildur, ja lootuse kiir helkis ta rõhutatud näo peal.

„Ei, see on nende endine teenija-tüdruk, aga muidugi tuli ta tema käsul. Mitte kellegile muule, kui ainult sinule, tahab ta ütelda, miks teda siia saadeti.“

Hildur ruttas kohe kööki, kus Helga teda ootas. Ta oli kindel, et Hudmund tüdruku mõne temale tähtsa teatega siia saatis. Sigus, ta imestas, et Hudmund just teda käskjalaks walis, ehk ta küll teadis, et tema seda tüdrukut jallida ei wõi. Aga arwates, et pühade pärast Hudmund kedagit teist ei leidnud, teda siia, Elwatriisse saata, wöttis Hildur ta kaunis lahkestest wastu.

Ta wiis ta piimakambriisse ja tõmbas ukse oma järele hoolega kinni.

„See on ainuke koht, kus me wõime rääkida, ilma et seda karta oleks, et keski kuuleb. Maja on alles külalisi täis,“ tähendas ta.

Helga astus Hilduri lähedale ja waatas talle silma.

„Enne, kui midagi ütelda, pean ma teadma, kas ja tõesti Hudmundi armastad?“

See küsimine äritas Hildurit. Waewalt juutis ta ennaft tagasi hoida. Minult kartus, ägedusega terwet asja rikkuda, sundis teda kuiwalt wastama:

„Aga, mis jaoks ma siis talle naeseks pidin minema?“

„Ma küsin, kas ja teda ka praegu weel armastad?“

Hildur sai liigutatud ja, enese peal Helga uurivat pilku tundes, ei usaldanud ta waletada.

„Mulle paistab, et ma kunagi teda nii paljalt ei ole armastanud, kui just täna,“ laus-
sus ta taja, nagu teeks iga sõna talle wäljapan-
natamata walu.

„Sarnasel korral tulge kohe minuga ligi,“
rääkis Helga kiireste. „Hobuse jätsin ma wära-
wasje. Wista omale midagi ümber, ja sõidame
Merlundi.

„Mis jaoks ma sinna sõidan?“ küsis Hildur.

„Sa pead sõitma ja ütleva, et sa tahad
Hudmundi naieseks saada, selle peale waatamata,
mis ta teinud on, ja et sa senini kannatlikult
ootad, kuni ta wangist wabaks saab.“

„Milleks ma seda kõike rääkima pean?“

„Selleks, et temaga ära leppida ja uuesti ta
pruudiks saada.“

„See ei oleks aga õige. Koguni ei taha ma
niisuguse inimese naieseks saada, kes wangis on
olnud.“

Helga taganes ja waatas arusaamatalt Hil-
duri otsa. Ta ei saanud taht sugugi aru. Kuidas
wõis ta niiviisi rääkida, kui ta tõepoolest oma
peigmeest armastas? Kindel soov neid lepitada
ja Hudmundi õnnelikuks teha, sundis teda lõ-
puni minema.

„Ma ei oleks süia tulnud ega sind Merlundi
kutsunud, kui ma ei teaks, et Hudmund süüta
on,“ ütles ta.

Tahtmatalt astus Hildur paar sammu Hel-
gale lähemale ja waatas talle uurwalt otsa.

„Tead sa tõesti, ehk räägid seda ainult selle-
pärast, et sa seda arwad?“

„Meie teeme targemine, kui nüüd kohe läh-
heme,“ katkestas Helga juttu. „See peal jutus-
tan ma kõil.“

"Ei, enne ma ei jõida, kui ma kõik teada ei ole saanud."

Helga tahtis võimalikult ruttu Gudmundi rahustada ja talle ta kaotatud õnne tagasi viia, mispärast ta sundis ennast Hildurile kõik ära rääkima, mis ta teadis.

"Aga miks sa seda Gudmundile ei ütelnud?"

"Ma otsustasin seda ennem sulle teatada."

"Aga mispärast?"

"Sellepärast, et ma tahtsin, et sa tuleks nagu ise tema juurde, Hildur, nagu ei teaks sa midagi minu poolt katki murtud noaterast."

"Ja ma ei pea talle rääkima, et ma tean, et ta süüta on?"

"Muidugi mitte. Sa waata ette, et sa mind ära ei anna. Ära räägi, et ma sinuga kokku puutusin. Ta peab arvama, et sa ise tema juurde tulid. Muidu ei anna ta sulle sinu hommikufi sõnu ialgi andeks."

Waiptides kuulas teda Hildur. Helga sõnades oli midagi sarnast, mida ta senini kuulnud ei olnud, ja mida ta enesele püüdis ära seletada.

"Aga tead sa seda, et mina see olin, kes nõudis, et jind Nerlundist peab lahti lastama?" küsis ta.

"Muidugi. Ma nägin väga hästi, et pere- rahvas sugugi ei tahtnud, et ma nende juurest ära lähen."

"Niijugusel lool ei saa ma kuidagi aru, kuidas võisid sa täna siia tulla, siia tulla selleks, et mind aidata?"

"Läheme, Hildur, me oleme juba muidugi liig palju aega ära wiitnud."

Hildur silmitses aga Helgat edasi, tema teost ikka weel mitte küllalt selgelt arusaades.

"Wõib olla, armastad sa ise Gudmundi?"

„Lähme ometi, lähme!”

„Muidugi armastab ta ka sind?”

Nüüd kaotas Helga kannatuse.

„Oh, misjuguft rumalust ja räägid! Miks peaks ta mind waest teenijat tüdrukut armastama, pealegi weel niisuguse kuulsusega tüdrukut, kui mina?”

Hildur wõttis falli ja nägemataalt astusiwad mõlemad tüdrukud majast wälja wärawa juurde, kus neid hobune ja waner ootasiwad. Helga ajas hobust, ja ei wõi ütelda, et ta hobusele armu andis. Ta tundis teda kõige tee nii kiirele sõidule, nagu ta wist kunagi enne sõitnud ei olnud. Mõlemad waikisiwad. Hildur waatas tihti oma kaaslase otsa.

Ennem, kui nad Nerlundini jõudsiwad, andis Helga ohjad Hilduri kätte.

„Sõida nüüd üksi, aga ma tulen natuke aja pärast ja jutustan noa katkimurdmise loo ära. Aga waata ette, et ja kuidagi mõista ei anna, et ma sulle järele sõitfin.”

Hudmund ja ema istusiwad suures toas laua ääres ja ajasiwad juttu. Isa istus eemal ja juitsetas. Tema rahulikust näost oli näha, et tema aruajamise järele majas praegu kõik nii on, nagu olema peab, mis pärast tal wajuadust pole waele segada.

„Ma tahaksin teada, ema, mis ja ütlete, kui ma sulle Durbafoo Helgat minijaks saowitaksin?” küsis Hudmund.

„Ma wõtaksin igat minijat ühesuguse rõõmuga wastu, kui ma aga ainult teaksin, et ta sind nii armastab, nagu naene meest armastama peab,” wastas ema rahulikult ja kindlalt.

Sel ajal sõitis Hildur Gerikson õue ja ilma et ta hobust kinni oleks sidunud, läks tупpa.

Sel korral jättis kindlus teda, nagu näha, maha. Arglifult, segaselt läks ta sisse ja jäi kui kerjaja, ukse äärde seisma.

Ta unustas ära Gudmundi wanemaid tere-
tada ja ütles eimesele:

„Mul on tarwis sulle neljasilma all mõni sõna ütelda.“

Gudmund tõusis üles ja läks temaga kõr-
walolemasse kambriisse. Gudmund ulatas talle
tooli, kuid ta ei pannud seda tähele. Ta seijis
segane ja näost punane ja, nagu näha, ei tead-
nud ta, millest ja kuidas peale hakata.

„Wõib olla, mõtled ja, et ma täna hommiku
kiillalt õiglaselt ei toimetanud,“ sõnas ta wii-
mati katkestatult.

„Oh ei, ma saan wäga hästi finust aru,“
vastas Gudmund talle rahulikult. „Me ehmata-
sime kind ootamata teatega.“

Ta punastas weel enam.

„Aga ma ei oleks pidanud niiviisi rääkima,
Ma ei tea tõepoolest... Mul on nii halb...“

„Ole rahulik, Hildur, ma unustasin juba
kõik. Rinnitan sulle, et see jugugi nii tähtis ei
ole, et selle üle kõneleda maksaks. Aga igatahes,
täna, et tulid.“

Meiu kattis kättega oma näo kinni. Rinnust
tungis sügaw, walus nutu sarnane ohje wälja.
Wimaks tõstis ta pea üles.

„Ei ma ei mõi waletada,“ hüüdis ta. „Ma
ei taha, et sa mind pahemaks pead, kui ma tõe-
poolest olen. Ma ei tulnud mitte oma soowi
järele siia. Üks inimene tuli mu juurde ja ütles
mulle, et sa süüta oled ja soowitas, et ma su
juurde tuleks ja ära lepiks. Selle juures keelas
ta mulle ära, et ma sulle ei ütleks, et ma tean,
et sa süüta oled, sest sarnasel korral kaoks minu

hiitulekul iga tähtsus. Tõji, terve päewa igat-
jesin ma ju järele ja tahtsin sind näha, kuid jeda
et sinu juurde tulla, ei tulnud mõttesjegi. Ma
ei tea, kas ja võid mulle andeks anda, Hud-
mund, kui ma kinnitan sulle, et ma kunagi õn-
nelikum ei ole olnud, kui nüüd, kus ma tean,
et sina mõrtsukas ei ole."

"Aga kes võib sulle jeda ütelda, Hildur?"

"Mul ei ole õigus selle inimese nime nime-
tada. Ma andsin sõna, et waikin."

"Iga tuli praegu bürgermeisteri juurest. Tõ-
sine tapja on leitud. Aga kuidas võib keski jell-
lest teada? Tõepoolest ei saa ma sellest aru. Bür-
germeister ise on selle teate alles arvata 15 mi-
nuti eest jaanud."

Jõuetult langes Hildur tooli peale. Hud-
mundi rahulikku kõnet kuuldes sai ta aru, et ta
temale igaweste kadunud on, et ta tema mõju-
alune enam ei ole.

"Ma näen, Hudmund, et sul raske on mulle
jeda andeks anda, mis ma hommiku ütlesin."

"Aga ma kinnitan sulle, et ma sugugi ei pa-
handa," vastas Hudmund senise rahuliku hää-
lega. "Laseme selle jutu olla."

Kurwalt laskis neiu pea norgu.

"Kas tead, Hildur," liias noormees juurde,
talle lähemale astudes ja ta külma käest kinni
wõttes, "täname plahwatus meie wahel päästis
meid mõlemaid juurest õnnetusest. Täna sain
ma aru, et ma kedagit teist armastan. Muidugi
ei armasta ma teda esimest päewa, aga alles
mõne tunni eest sain ma sellest täiesti aru."

"Aga kes see on, keda sa armastad, Hudmund,"
küsis neiu waewalt kuuldawa häälega.

"See on üks kõi, jeda enam, et ma temaga
abielusje ei astu, sest tema ei armasta mind.
Aga sa saad ju aru, et ma teiseja. . ."

Hildur tõusis tooli pealt üles. Seda, mis ta sel filmapilgul üle elas, on võimata kirjeldada. Ta nägi selgeste, et temal, suurpõllumehe tütrele, iludusel ja rikka kaajawara omanikul, praegu oma endise peigmehe filmas mingisugust väärtust ei ole. Aga alandatult ja häbiostatult ei tahtnud ta temast mitte lahkuda. Ta tahtis teda oma suuremeelsusega, oma heajüdamisega võita.

"Ma tahaksin teada, Hudmund, kas mitte Turbasoo Helga see neiu ei ole, keda sa armastad?"

Hudmund vaikis.

"Kui see tõesti Helga on," jätkas Hildur, "siis tean ma, et ta sind armastab. Tema oligi see, kes mu järele tuli ja mulle soovis avaldada, et ma tuleksin ja sinuga äralepiksin. Tema õpetas mind, mis ma pean tegema ja kuidas rääkima, et sa võiksid mulle andeks anda. Sellepärast ta ise ei ütlenud ka sulle, et sa süüta oled, et mulle võimalust anda enne sinuga kõnelema, kui sa sellest, süütausest, teada saad."

Viigutatult vaatas Hudmund talle otse.

"Aga millest sa seda arvad, et see armastust minu vastu näitab?"

"Sellepärast, et seda ainult see teha võib, kes tõsiselt armastab."

"Aga jina? Miks sa mulle seda kõike räägid?"

"Arvad sa siis, et ma suuremeelsuses tahan sellest Helgast taga seista?"

Ta purustatud südamega, aga pealt näha uhke ja rahulik, pööras Hildur ukse poole. Hudmund pani tal tee kinni. Ta haaras neiu mõlemist käest kinni ja raputas neid südamliselt.

"Sa ei usu, kui tänulik ma nende sõnade eest su vastu olen! Kui õnnelik ma olen, kui piirita õnnelik ma nüüd olen."

Helga istus mõttes tee ääres. Ta kujutas enesele peigmehe ja pruudi leppimist selgeste ette ja mõtles selle üle järele, kui õnnelikud nemad nüüd on.

Nerlundi sulane läks taft mööda. Teda tee ääres nähes, seisatas ta.

„Helga, kas oled kuulnud, mis lugu meie Hudmundiga on juhtunud?“

„Olen.“

„Ja kas tead, kõik see oli lihtsalt lollus, päris mõrtsukas on juba ülesleitud ja finni pandud.“

„Ma teadsin, et Hudmund süüta on.“

Mees astus edasi, kuna Helga istuma jäi.

Täheandab, Hudmundi süütaus on juba avalik ja temal ei ole enam vajadust Nerlundi minna.

Ta tahtis koju tagasi minna, aga tal ei olnud jõudu, et üles tõusta. Kõle väsimus rannestast ta liikmeid ja täieliku üffinduse ja kõiki-dest wõõrandamise tunne rõhus ta südant. See Turbafooni paistis talle liig raske olema, ja ta ei teadnud, kuidas ta o na hurtfikusse juudab jõuda.

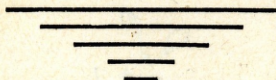
Järsku paistis Nerlundi poolt sõiduriist. Ta tundis Hudmundi ja Hilduri ära. Täheandab, nad leppisivad juba ära ja sõidawad nüüd Elwakrisse, et seal jeda rõõmusõnumit kuulutada. Ja homme on muidugi pulmad. .

Helga kohta jõudes andis Hudmund ohjad Hilduri kätte ja hüppas wanakrist maha. Hildur nikutas Helgale lahkeste pead ja sõitis edasi.

Hudmund astus neiu juurde.

„Mul on hea meel, et ma sind siit leidsin, Helga. Ma arvasin juba, et ma jälle Turbafohu sinu järele pean minema.“

Ta ütles jeda terawalt, peaaegu jämedalt ja pigistas kõwaste ta läja, nagu kardaks, et ta tema juurest ära jookseb. Ta filmadest sai neiu aru, et ta kõik teab, ja et temal, Selgal, wõimata on teda weel kord petta. Aga ta ei püüdnudki ennast temast wabastada, ta tundis, et tal jõud puudub, temale ja ta armastusele vastu panna.

Hind

25

kop.